

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Διπλωματική Εργασία

Φορολογία-Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα και Οικονομικό Έγκλημα

του

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΙΨΑ

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Σαμαρά Αγγελική

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη
Λογιστική Φορολογία και Χρηματοοικονομική Διοίκηση

Δεκέμβριος 2021

ΑΦΙΕΡΩΣΕΙΣ

Αφιερώνεται στην οικογένεια μου και συγκεκριμένα στον πατέρα μου Χρήστο, τη μητέρα μου Φαίη και την αδερφή μου Βασιλική, για την υποστήριξη και την βοήθεια που μου προσέφεραν όλα αυτά τα χρόνια.

Τους ευχαριστώ για τις θυσίες και την συμπαράσταση τους στην προσπάθεια μου να ολοκληρώσω τις μεταπτυχιακές μου σπουδές.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας, ολοκληρώνεται παράλληλα και ο κύκλος των μεταπτυχιακών σπουδών μου στο Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Βιώσαμε μια πολύ δύσκολη χρονιά υγειονομικής κρίσης η οποία δεν μας επέτρεψε να είμαστε παρόντες αυτά τα δύο εξάμηνα. Παρόλα αυτά, οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους τους καθηγητές του τμήματος, με τους οποίους συνεργάστηκα άψογα όλο αυτό το διάστημα. Τους ευχαριστώ για τις συμβουλές τους, την συνεργασία τους και κυρίως τα κίνητρα που μου έδωσαν τόσο σε προσωπικό όσο και σε επαγγελματικό επίπεδο.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ ανήκει στην επιβλέπουσα καθηγήτρια μου, την κυρία Σαμαρά για την πολύτιμη στήριξη και βοήθεια που μου προσέφερε κατά την διάρκεια της διπλωματικής μου εργασίας. Την ευχαριστώ θερμά για την κατανόηση και την στήριξη της σε πολλά σημεία της ακόλουθης διπλωματικής εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η φοροδιαφυγή είναι ένα φαινόμενο που κυριαρχεί στις μέρες μας, καθώς ολοένα και περισσότεροι πολίτες δεν συμμορφώνονται με την φορολογική νομοθεσία αρνούμενοι να πληρώσουν τους φόρους που τους αναλογούν.

Ορισμένοι αποφεύγουν να πληρώσουν με διάφορα τεχνάσματα, εκμεταλλευόμενοι τις ευκαιρίες που τους δίνει ο νόμος, ενώ άλλοι, μέσω παράνομων πράξεων, αποσκοπούν στην απόκτηση οικονομικού και προσωπικού οφέλους.

Σκοπός της παρούσας μελέτης, είναι να εξερευνηθούν οι λόγοι και οι παράγοντες που οδηγούν τους πολίτες σε αυτού του είδους τις πράξεις, τόσο στη χώρα μας, όσο και στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες .

Συμπερασματικά, οι φορολογικές αρχές οφείλουν να κατανοήσουν τους λόγους, ούτως ώστε να βελτιωθεί το επίπεδο φορολογικής συμμόρφωσης, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη των πολιτών, ενώ παράλληλα μπορούν να αυξήσουν τα κέρδη τους από την απώλεια των κρατικών τους εσόδων.

Λέξεις κλειδιά: φορολογία, φοροδιαφυγή, παραοικονομία, φοροαποφυγή, οικονομικό έγκλημα, υπεράκτιες εταιρίες

ABSTRACT

Tax evasion is a prevalent phenomenon nowadays, as more and more taxpayers don't comply with legislation by refusing to pay their taxes.

Some of them avoid paying with various tricks, as they take advantage of the opportunities given to them by law, while others through illegal acts, such as financial crime in order to obtain financial and personal gain.

The purpose of this study is to explore the reason and factors that lead citizens to act both in our country and in other European countries.

In conclusion, the tax authorities need to understand these reasons in order to improve the level of tax compliance, gaining the trust of citizens and at the same time increase their profits from the loss of their state revenues.

Keywords: taxation, tax evasion, black economy, tax avoidance, financial crime, offshore companies

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- 1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....Σελ.1
- 1.2 Σκοπός και ερευνητικά Ερωτήματα.....Σελ.1
- 1.3 Δομή Εργασίας.....Σελ.3

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

- 2.1 Εισαγωγή.....Σελ.5

2.2	Επισκόπηση Βιβλιογραφίας.....	Σελ.5

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

3.1	Εισαγωγή.....	Σελ.9
3.2	Φορολογία – Ορισμός.....	Σελ.9
3.3	Φόρος εισοδήματος.....	Σελ.10
3.4	Φόρος κατανάλωσης.....	Σελ.11
3.5	Φόρος ακίνητης περιουσίας.....	Σελ.13
3.6	Κρατικοί δασμοί.....	Σελ.14
3.7	Άμεσοι και Έμμεσοι φόροι- Τρόποι διάκρισης.....	Σελ.14
3.8	Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα φόρων.....	Σελ.15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

4.1	Εισαγωγή.....	Σελ.16
4.2	Ορισμός φοροδιαφυγής- Εννοιολογικό Πλαίσιο.....	Σελ.16
4.3	Τέσσερις οπτικές της φοροδιαφυγής.....	Σελ.17
4.4	Αίτια και παράγοντες της φοροδιαφυγής.....	Σελ.18
4.5	Τρόποι φοροδιαφυγής- Τα έξι τρικ της φοροδιαφυγής.....	Σελ.19
4.6	Συνέπειες της φοροδιαφυγής.....	Σελ.21
4.7	Τρόποι αντιμετώπισης φοροδιαφυγής.....	Σελ.22
4.8	Φοροδιαφυγή και παραοικονομία.....	Σελ.24
4.9	Φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή.....	Σελ.28

4.10 Πλαστικό χρήμα και φόροι.....	Σελ.29

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

5.1 Εισαγωγή.....	Σελ.32
5.2 Βασικοί Παράγοντες φοροδιαφυγής στην χώρα της.....	Σελ.33
5.3 Τρόποι αντιμετώπισης.....	Σελ.34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ (Ε.Ε)

6.1 Εισαγωγή.....	Σελ.36
6.2 Συνολικά φορολογικά έσοδα κρατών Ευρωπαϊκής Ένωσης (2019).....	Σελ.40
6.3 Κατά κεφαλή φοροδιαφυγή Ευρωπαίων.....	Σελ.41
6.4 Μέτρα καταπολέμησης της φοροδιαφυγής στην Ευρώπη.....	Σελ.43
6.5 Συμπέρασμα.....	Σελ.45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΥΠΕΡΑΚΤΙΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ

7.1 Εισαγωγή- Ορισμός.....	Σελ.46
7.2 Καθεστώς ίδρυσης Offshore.....	Σελ.47
7.3 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα υπεράκτιων εταιριών.....	Σελ.48
7.4 Φορολογικοί Παράδεισοι- Tax Heaven.....	Σελ.50

7.5 Σπουδαιότεροι φορολογικοί παράδεισοι παγκοσμίως.....	Σελ.51
7.6 Κορυφαίες εταιρίες που επωφελούνται από τους φορολογικούς παραδείσους.....	Σελ.52
7.7 Panama Papers.....	Σελ.53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

8.1 Εισαγωγή- Ορισμός.....	Σελ.56
8.2 Μορφές Οικονομικού Εγκλήματος.....	Σελ.57
8.3 Τρίγωνο της Απάτης.....	Σελ.60
8.4 Τρόποι Αντιμετώπισης Οικονομικού Εγκλήματος.....	Σελ.62
8.5 ΔΠΕ 240- Ευθύνες του ελεγκτή σχετικά με την απάτη σε έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων.....	Σελ.64

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

9.1 Εισαγωγή.....	Σελ.66
9.2 Συμπεράσματα, περιορισμοί και προτάσεις για μελλοντική έρευνα....	Σελ.66

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ	Σελ.69
ΕΛΛΗΝΙΚΗ.....	Σελ.71
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	Σελ.72

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται ο αντικειμενικός σκοπός της διπλωματικής εργασίας. Μέσα από την ανάλυση των όρων της φοροδιαφυγής, της παραοικονομίας και του οικονομικού εγκλήματος, τοποθετούνται τα βασικά διερευνητικά ερωτήματα της μελέτης, τα οποία θα απαντηθούν στο συμπέρασμα της, στο τελευταίο κεφάλαιο. Τέλος, παρατίθεται η δομή της έρευνας, έχοντας ως στόχο να τραβήξει το ενδιαφέρον του αναγνώστη, κεντρίζοντας του τη προσοχή, τόσο ως προς το περιεχόμενο της έρευνας, όσο και ως προς τα συμπεράσματα που προκύπτουν.

1.2 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Μια από τις πιο σημαντικές πτυχές της οικονομίας και της άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής, είναι η επιβολή φορολογίας. Η παρούσα μελέτη στοχεύει στην κατανόηση των βασικών κατηγοριών φόρων που συναντά καθημερινά ο εκάστοτε φορολογούμενος, έτσι ώστε να είναι σε θέση να γνωρίζει καλύτερα τους λόγους για τους οποίους φορολογείται, όπως επίσης και τον αντικειμενικό σκοπό επιβολής τους.

Περαιτέρω, ένας ακόμα σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας, είναι να διαχωριστεί το φαινόμενο της παραοικονομίας και της φοροδιαφυγής. Επίσης, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το φαινόμενο παρατηρείται, κατά κύριο λόγο, στους αυτοαπασχολούμενους, μέσα από την ανακριβή δήλωση των εισοδημάτων τους, αλλά και στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, μέσω της έκδοσης πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων. Όλα τα προαναφερθέντα, σε συνδυασμό με την ανάλυση του

οικονομικού εγκλήματος, έχουν στόχο να προβληματίσουν τον αναγνώστη, ούτως ώστε να αναλογιστεί, ότι χωρίς την συνεργασία ελεγκτικών μηχανισμών και φορολογούμενων, σε συνδυασμό με την αποτελεσματική λειτουργία του φορολογικού συστήματος, η καταπολέμηση των προβλημάτων είναι ανέφικτη.

Από την άλλη, υπάρχουν πολλά σημαντικά ερωτήματα που οφείλουμε να απαντήσουμε στη μελέτη της αποτελεσματικότητας του φορολογικού συστήματος. Το κύριο ερώτημα έχει να κάνει με το αν οι φόροι επιβάλλονται δίκαια σε όλους τους πολίτες σήμερα. Το ερώτημα αυτό ταλανίζει για δεκαετίες μεγάλο μέρος του πληθυσμού, με το μεγαλύτερο ποσοστό των ανθρώπων να παραμένουν δύσπιστοι, ως προς την δίκαιη επιβολή της φορολογικής πολιτικής.

Ακόμα ένα αξιοσημείωτο ερώτημα, είναι το κατά πόσο οι κυβερνήσεις εισπράττουν το ποσό που περιμένουν βάσει του ετήσιου κρατικού προϋπολογισμού τους. Θα πρέπει, επίσης, να μελετηθεί σε βάθος, γιατί ορισμένοι φορολογούμενοι δεν πληρώνουν τον φόρο που τους αναλογεί διαπράττοντας τόσο φοροδιαφυγή όσο και παράνομες πράξεις, οι οποίες με τη σειρά τους επιτείνουν το φαινόμενο της παραοικονομίας. Αυτό άλλωστε είναι και το αντικείμενο έρευνας της διπλωματικής εργασίας, σχετικά με το ποσοστό της φοροδιαφυγής που δημιουργούν οι άνθρωποι αυτοί, όντας δύσπιστοι ως προς την δίκαιη επιβολή των φόρων.

Τέλος, θα πρέπει να διευκρινιστεί ο διαχωρισμός μεταξύ του φαινομένου της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής, έννοιες που συχνά συγχέονται σήμερα, ενώ θα διασαφηνιστεί πότε η φοροδιαφυγή οδηγεί στο φαινόμενο του οικονομικού εγκλήματος και ποιες είναι οι επιπτώσεις της, τόσο για την οικονομία, όσο και για το κοινωνικό σύνολο.

Το πρόβλημα του φαινομένου, άλλωστε, είναι πολυδιάστατο, όπως πολυδιάστατη πρέπει να είναι και η λύση του. Η φοροδιαφυγή λειτουργεί σαν αλυσίδα καθώς οι μη εισπραχθέντες φόροι δημιουργούν έλλειμμα στον κρατικό προϋπολογισμό, με αποτέλεσμα να αποτελεί ζήτημα ζωτικής σημασίας για κάθε κυβέρνηση, λόγω των οικονομικών επιπτώσεων, αλλά και των επιπτώσεων στο κοινωνικό γίγνεσθαι.

1.3 Δομή Εργασίας

Η παρούσα διπλωματική εργασία, αποτελείται, συνολικά από οχτώ κεφάλαια. Μετά την εισαγωγή στο πρώτο κεφάλαιο, τον σκοπό και τα ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης, ακολουθεί, το κεφάλαιο δύο με την επισκόπηση βιβλιογραφίας και συγκεκριμένα, επιστημονικά άρθρα, ούτως ώστε ο αναγνώστης να έχει μια πρώτη εικόνα και στη συνέχεια να είναι σε θέση να κατανοήσει αποτελεσματικά το θέμα της έρευνας.

Έπειτα, στο κεφάλαιο τρία παρουσιάζονται τα σημαντικότερα είδη του φόρου σύμφωνα με την έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους για τα έτη 2019-2020, ενώ τέλος γίνεται η διάκριση, τόσο σε άμεσους και έμμεσους φόρους, όσο και στα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα τους.

Στη συνέχεια, το κεφάλαιο τέσσερα πραγματεύεται την έννοια της φοροδιαφυγής, ενώ διαχωρίζονται οι φορολογικοί όροι της φοροαποφυγής και της παραοικονομίας, έτσι ώστε να αποκτηθεί μια εμπειριστατωμένη άποψη γύρω από το μέγεθος του φαινομένου. Ειδικότερα, παρουσιάζεται η ιστορία και το μέγεθος της φοροδιαφυγής, αναλύονται οι τρόποι που κάποιος μπορεί να φοροδιαφύγει σήμερα, ενώ αναφέρονται οι παράγοντες καθώς και οι τρόποι αντιμετώπισης του προβλήματος. Αξίζει να σημειωθεί, ότι αναλύεται και ο όρος του πλαστικού χρήματος, ο οποίος συνδέεται άρρηκτα με το φαινόμενο της φοροδιαφυγής σήμερα.

Περαιτέρω, στο κεφάλαιο πέντε παρατίθενται η έννοια της φοροδιαφυγής στη χώρα μας, ενώ στο κεφάλαιο έξι παρουσιάζεται το φαινόμενο και για τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζονται οι επικρατέστεροι τρόποι φοροδιαφυγής, όπως η απόκρυψη του ΦΠΑ, αναλύονται τα κίνητρα που οδηγούν τους πολίτες στο να φοροδιαφύγουν, όπως για παράδειγμα η υπερφορολόγηση των κρατών και οι τρόποι αντιμετώπισης του φαινομένου μέσω της εντατικοποίησης του φορολογικού ελέγχου των κρατικών μηχανισμών και την επιβολή αυστηρότερων κυρώσεων στους παραβάτες.

Στη συνέχεια, στο κεφάλαιο επτά γίνεται λόγος για τις offshore εταιρίες, οι οποίες λαμβάνουν ευνοϊκότερες φορολογικές πολιτικές με απώτερο σκοπό την φοροαποφυγή

και όχι τη φοροδιαφυγή. Παρουσιάζεται, επίσης, το καθεστώς ίδρυσης αλλά και τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των υπεράκτιων εταιρών. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με τις χώρες- φορολογικούς παράδεισους που υπάρχουν μέχρι και σήμερα παγκοσμίως, έχοντας χαμηλή ή και καθόλου φορολογία, αλλά και το φαινόμενο των Panama Papers που πραγματοποιήθηκε το 2016, με τη δημοσίευση πάνω από δώδεκα εκατομμυρίων εγγράφων για υποθέσεις φοροδιαφυγής εταιριών παγκοσμίως.

Τέλος, το κεφάλαιο οχτώ απεικονίζει το φαινόμενο του οικονομικού εγκλήματος και των βασικότερων μορφών, όπως για παράδειγμα η νομιμοποίηση των εσόδων από δραστηριότητες, ενώ αναλύονται οι τρόποι αντιμετώπισης του προβλήματος με αναφορά στο ΔΠΕ 240, σχετικά με την ευθύνη του ελεγκτή ως προς τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων.

Η διπλωματική εργασία ολοκληρώνεται, με την εξαγωγή συμπερασμάτων, στο κεφάλαιο εννιά. Συγκεκριμένα δίνονται απαντήσεις στα ερωτήματα που τέθηκαν στην αρχή της έρευνας, ενώ προτείνονται λύσεις για την πάταξη και την καταπολέμηση του φαινομένου στο άμεσο μέλλον

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1 Εισαγωγή

Στο δεύτερο κεφάλαιο, παρατίθεται η επισκόπηση της βιβλιογραφίας, τόσο στην ελληνική γλώσσα, όσο και στα αγγλικά, για την αποτελεσματικότερη μελέτη και έρευνα του φαινομένου της φοροδιαφυγής. Πιο αναλυτικά, η βιβλιογραφία επικεντρώνεται σε σημαντικές μελέτες επιστημονικών ερευνών, αποσπάσματα βιβλίων, αλλά και ερευνητικά άρθρα που χρησιμοποιηθήκαν για περαιτέρω εξοικείωση με το θέμα της διπλωματικής εργασίας.

2.2 Επισκόπηση Βιβλιογραφίας

Σύμφωνα με την έρευνα του Diakomihalis (2020) σχετικά με τους παράγοντες φοροδιαφυγής στην Ελλάδα, αναδείχθηκε, ότι οι βασικές αιτίες φοροδιαφυγής χωρίζονται σε πέντε κατηγορίες, τις νομοθετικές-πολιτικές, τις τεχνολογικές, τις γραφειοκρατικές-οργανωτικές, τις δομικές και τις πολιτιστικές αιτίες.

Οι νομοθετικές-πολιτικές αιτίες της φοροδιαφυγής προέρχονται κυρίως από το υπάρχον πολιτικό περιβάλλον της χώρας σε συνδυασμό με την πολυπλοκότητα της φορολογικής νομοθεσίας και την αδιαφάνεια στην διαχείριση της δημόσιας οικονομίας. Επιπλέον, η ατιμωρησία των φορολογούμενων, ευνοεί την φοροδιαφυγή εξυπηρετώντας πολιτικές σκοπιμότητες ενθαρρύνοντας τους στο να συνεχίσουν να φοροδιαφεύγουν.

Από την άλλη, η έλλειψη τεχνολογικής και οργανωτικής υποδομής της φορολογικής διοίκησης εντείνουν το πρόβλημα, καθώς η απουσία ενός πλήρους συστήματος μηχανογράφησης και συστηματικού μητρώου ηλεκτρονικών αρχείων, δημιουργούν σημαντικά προβλήματα και εμποδίζουν την εξαγωγή αποτελεσματικής πληροφορίας από τις αρμόδιες αρχές.

Το πρόβλημα επιδεινώνεται ακόμη περισσότερο, μέσω του αναποτελεσματικού ελέγχου και κυρίως μέσω της γραφειοκρατίας. Η παθογένεια του συστήματος που αντιμετωπίζει κυρίως το ελληνικό φορολογικό σύστημα αλλά και πολλές ακόμη χώρες, σε συνδυασμό με τον μεγάλο αριθμό αυτοαπασχολούμενων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις σήμερα (πάνω από ένα εκατομμύριο για το 2020), αποτελούν κίνητρα φοροδιαφυγής των εισοδημάτων καθώς οι αρμόδιες αρχές κωλυσιεργούν χρονικά στον εντοπισμό και την επίλυση τους. Το πρόβλημα, άλλωστε, έγκειται στην αναποτελεσματική δομή και εσωτερική συνοχή της λειτουργίας του φορολογικού συστήματος.

Το συμπέρασμα που προκύπτει, είναι η αμοιβαία έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ φορολογούμενων και φορολογικών αρχών. Η κυβέρνηση οφείλει να διασφαλίσει τη δικαιοσύνη και τη σταθερότητα του φορολογικού συστήματος, επιβάλλοντας αυστηρότερες κυρώσεις στους φοροφυγάδες, ενώ παράλληλα, το σύστημα διαχείρισης της δημόσιας οικονομίας θα πρέπει να καταστεί διαφανές για την ενίσχυση και την ενθάρρυνση της φορολογικής συμμόρφωσης των πολιτών.

Η έλλειψη εμπιστοσύνης, απεικονίζεται και στη μελέτη των Drogalas et al (2018), στην οποία διερευνάται η σχέση μεταξύ της φορολογικής ηθικής και φοροδιαφυγής στην Ελλάδα. Οι πολίτες δεν αποφεύγουν να πληρώσουν φόρους λόγω προσωπικών κερδών, αλλά γιατί θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα είναι διεφθαρμένο. Συγκεκριμένα, πιστεύουν ότι τα κρατικά έσοδα δεν διατίθενται αποτελεσματικά προς όφελος της χώρας, με αποτέλεσμα να χρησιμοποιούνται για προσωπικό όφελος. Οι φορολογούμενοι που διακατέχονται από υψηλό βαθμό φορολογικής δεοντολογίας, είναι συνεπείς στις υποχρεώσεις τους, συγκριτικά με τους υπόλοιπους, οι οποίοι είναι επιρρεπείς στην φοροδιαφυγή και την παραοικονομία.

Γι' αυτό το λόγο, το κράτος οφείλει να αναπτύξει δεσμούς εμπιστοσύνης με τους πολίτες προκειμένου να αυξήσει την φορολογική ηθική τους, ενώ οι κρατικοί μηχανισμοί πρέπει να δημιουργήσουν ένα νέο, πιο ισχυρό νομικό πλαίσιο, το οποίο να

επιτρέπει στους πολιτικούς, να λογοδοτούν για τις αποφάσεις και τις ενέργειες τους σχετικά με τη διαχείριση του δημοσίου χρήματος.

Από την άλλη, όπως προαναφέρθηκε στην εισαγωγή, τίθεται το ερώτημα, γιατί οι πολίτες οφείλουν να πληρώνουν φόρους. Οι Hug et al (2007) στην έρευνα τους θέτουν το δίλημμα, εάν είναι ισχυρό επιχείρημα ο φόβος των πολιτών και η τιμωρία τους από την πολιτεία ή αν θεωρούν ότι η φορολογία δεν είναι δίκαιη.

Η απάντησή στο ερώτημα, η οποία βεβαιώνει τον ισχυρισμό, είναι πως οι πολίτες θεωρούν την εκάστοτε κυβέρνηση αναποτελεσματική, καθώς βλέπουν μακροπρόθεσμα να σπαταλά το δημόσιο χρήμα για να το εκμεταλλεύονται οι πολιτικοί, πηγαίνοντας χαρακτηριστικά ταξίδια με ιδιωτικά αεροσκάφη ή λαμβάνοντας μίζες για εξοπλιστικά προγράμματα, την ίδια στιγμή που οι απλοί πολίτες δεν μπορούν να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες.

Επιπλέον, το φαινόμενο της φοροδιαφυγής ενέχει ήδη πολυπλοκότητες, όπως άλλωστε ανέδειξε η μελέτη του Βουσινά (2017), καθώς απαιτείται ορθή εκτίμηση του ύψους της. Ειδικότερα, πολλά ιδιωτικά εισοδήματα, παραμένουν εκτός των επίσημων στατιστικών μηχανισμών του κράτους, αντανακλώντας μια λανθασμένη οικονομική εκτίμηση της κατάστασης. Αυτό οφείλεται στο γεγονός, ότι οι πολίτες θεωρούν πως δεν υπάρχει ο κατάλληλος βαθμός ανταπόδοσης, για το ύψος των φόρων που οφείλουν να πληρώσουν. Ως εκ τούτου, οι κυβερνήσεις δεν έχουν ακριβή εικόνα του μεγέθους της φοροδιαφυγής και λαμβάνουν λανθασμένες αποφάσεις σε σχέση με την δημιουργία εσόδων, επιβάλλοντας φορολογικές επιβαρύνσεις σε συνεπείς πολίτες.

Περαιτέρω, η φοροδιαφυγή εντείνει το δημόσιο έλλειμμα, το οποίο με τη σειρά του προκαλεί έλλειψη οικονομικών πηγών. Σύμφωνα μάλιστα με τους Bitzenis et al (2016), το μέγεθος της παραοικονομίας και της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα, σχετίζεται κυρίως με το μακροοικονομικό περιβάλλον και συγκεκριμένα με την έξαρση του βαθμού της ανεργίας στη χώρα μας, την αύξηση του ΑΕΠ και την επιρροή των θεσμικών παραγόντων στην ελληνική πραγματικότητα του φορολογούμενου.

Η έρευνα παρουσιάζει ως πρόταση αντιμετώπισης του προβλήματος, την υιοθέτηση μιας πολιτικής προσέγγισης, η οποία θα έχει στόχο την μεταφορά ενός μέρους της φοροδιαφυγής από την αφάνεια στην επίσημη οικονομία, ενισχύοντας, πρωτίστως, τα κρατικά έσοδα. Αυτό θα βελτιώσει την εικόνα της ελληνικής οικονομίας, ενισχύοντας

το ρόλο των θεσμών στην προσπάθεια στο να μετατοπιστεί η χώρα από την κατάθλιψη της κρίσης του κρατικού χρέους.

Τέλος, η έρευνα των Beasley et al (2020), δίνει μια ολοκληρωμένη και παράλληλα τεκμηριωμένη άποψη, ως προς την συμβολή της ελεγκτικής στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της απάτης. Η έρευνα εστιάζει στην σημαντικότητα της ύπαρξης των ελέγχων, καθώς αποσκοπούν στην καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος και συγκεκριμένα στην ανίχνευση, την διεύρυνση και την αντιμετώπιση του οργανωμένου οικονομικού εγκλήματος.

Οι έλεγχοι που πραγματοποιούνται από εξειδικευμένους και πιστοποιημένους ελεγκτές με αποκλειστική αρμοδιότητα και απασχόληση την διερεύνηση υποθέσεων απάτης και φοροδιαφυγής. Οι ελεγκτές, άλλωστε, έχουν βασικό τους σκοπό την νομική τεκμηρίωση της εκάστοτε οικονομικής απάτης, σύμφωνα με τα κατάλληλα πειστήρια, φέροντας μεγάλη ευθύνη ως προς την εκπλήρωση αυτού του σκοπού και συμβάλλοντας στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής σε μεγάλο βαθμό.

Σε κάθε περίπτωση όμως, το φαινόμενο της φοροδιαφυγής υπήρχε, υπάρχει και θα υπάρχει σε κάθε εποχή και προβλέπεται να διαπράττεται σε μικρό ή μεγάλο βαθμό από μεγάλη μερίδα πολιτών στον κόσμο (Hug et al,2007).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

3.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, δίνεται έμφαση στον ορισμό της φορολογίας, σε συνδυασμό με τους κυριότερους φόρους που καλείται να πληρώσει ο κάθε φορολογούμενος, ενώ γίνεται αναφορά στα έσοδα από τους φόρους για τα έτη 2019 και 2020, με βάση την ετήσια έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους. Επίσης, γίνεται διάκριση ανάμεσα στους άμεσους και τους έμμεσους φόρους, ενώ τέλος, αναφέρονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του φόρου σήμερα, ως προς την εισπραξιμότητα και την απόδοση του.

3.2 Φορολογία-Ορισμός

Φορολογία είναι η υποχρεωτική επιβολή φόρων υπέρ του κράτους. Αποτελεί μια σημαντική δραστηριότητα του δημόσιου φορέα σε όλες τις χώρες παγκοσμίως και ιδιαίτερα στις περισσότερο ανεπτυγμένες, καθώς εξασφαλίζει συνήθως περισσότερο από το 90% των εσόδων τους (Θεματικό Ενημερωτικό Δελτίου Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, 2018).

Τα κρατικά έσοδα μέσω των φόρων, τόσο των φυσικών προσώπων, όσο και νομικών προσώπων, αποτελούν πηγή εσόδων για την αντιμετώπιση των Δημοσίων Δαπανών, όπως για παράδειγμα η δημόσια υγεία, η διοίκηση, η εθνική άμυνα και η εκπαίδευση. Ο αντικειμενικός σκοπός της φορολογίας είναι τριπλός:

- 1) Η χρηματοδότηση των κρατικών δαπανών σε συνδυασμό με την άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής.
- 2) Η ενίσχυση ή η σταθεροποίηση της οικονομικής ανάπτυξης, μέσω των κρατικών επενδύσεων, οι οποίες χρηματοδοτούνται από φόρους στην αρχή, αλλά εφόσον διαχειριστούν ορθολογικά, αποτελούν κρατική περιουσία και παράγουν πρωτογενή έσοδα.
- 3) Η ανακατανομή του πλούτου που αφορά την κοινωνική μορφή της οικονομίας με βασικό σκοπό την άμβλυνση των ανισοτήτων, μιας και μέσω των φόρων ενισχύονται οι κοινωνικά ευπαθείς ομάδες με κοινωνικές παροχές.

Συμπερασματικά, η καταβολή ενός φόρου αποτελεί μια μορφή εκπλήρωσης των όρων του κοινωνικού συμβολαίου, που συνάπτεται μεταξύ της πολιτείας και του πολίτη και από το οποίο πηγάζουν παράλληλα και αμοιβαίες υποχρεώσεις.

3.3 Φόρος εισοδήματος

Ο φόρος εισοδήματος είναι το ποσοστό του εισοδήματος ενός ατόμου ή μιας επιχείρησης που αποδίδεται στο κράτος. Διακρίνεται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων, όπου η φορολογική βάση συμπίπτει με το ετήσιο εισόδημα μετά την αφαίρεση των εξόδων πραγματοποίησης εισοδήματος ορισμένων απαλλαγών και εξαιρέσεων και τον φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων και ειδικότερα τον φόρο επί των κερδών.

Εικόνα 1. Έσοδα από φόρο εισοδήματος 2019-2020

Έσοδα από φόρο εισοδήματος	2019	2020	% Συμμετοχής 2020	Ποσοστιαία Μεταβολή 2020/2019
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από Φυσικά Πρόσωπα (ΦΠ) (Α.Λ.Ε. 11501)	11.020,50	10.155,12	74,7%	-7,85% ↓
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από εταιρίες (ΝΠ) (Α.Λ.Ε. 11502)	4.511,95	2.360,60	17,4%	-47,68% ↓
Φόροι επί κερδών διακρίτησης (Α.Λ.Ε. 11503)	31,41	37,14	0,3%	18,28% ↑
Φόροι επί κερδών από λαχεία και τυχερά παίγνια (Α.Λ.Ε. 11504)	148,82	101,14	0,7%	-32,04% ↓
Φόρος εισοδήματος κατοίκων αλλοδαπής (Α.Λ.Ε. 11505)	53,42	54,60	0,4%	2,21% ↑
Φόρος εισοδήματος ειδικών κατηγοριών (Α.Λ.Ε. 11506)	944,54	880,54	6,5%	-6,78% ↓
Σύνολο φόρων εισοδήματος (Α.Λ.Ε. 115)	16.710,63	13.589,15	100,0%	-18,68% ↓

Πηγή δεδομένων: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους για το έτος 2020, τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος ανήλθαν σε 13,59 εκατομμύρια ευρώ μειωμένα κατά 3.121,49 εκατομμύρια ευρώ σε σχέση με το 2019. Η πρωτική κίνηση των εσόδων από τον φόρο εισοδήματος το 2020 οφείλεται κυρίως στην αισθητή μείωση των εσόδων από τον φόρο εισοδήματος πληρωτέο από Φυσικά πρόσωπα και τον φόρο εισοδήματος πληρωτέο από Νομικά Πρόσωπα, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν το 92,1% των εσόδων από φόρο εισοδήματος.

Τέλος, η μείωση που παρατηρείται αντανακλά εν μέρει τη διαφοροποίηση στον αριθμό και στον χρόνο καταβολής των δόσεων του φόρου εισοδήματος μεταξύ του 2020 και του 2019. Πιο συγκεκριμένα, μέσα στο 2020 καταβλήθηκαν οι έξι δόσεις (από το σύνολο των οκτώ), σε αντίθεση με το προηγούμενο έτος όπου οι δόσεις ορίστηκαν σε τρεις διμηνιαίες με ημερομηνία καταβολής μέσα στο 2019.

3.4 Φόρος κατανάλωσης

Ο φόρος κατανάλωσης είναι η δαπάνη για την προμήθεια διάφορων αγαθών και υπηρεσιών. Διακρίνεται σε τρεις κατηγορίες:

- 1) Ο προσωπικός φόρος επί της δαπάνης, που επιβάλλεται επί της συνολικής ετήσιας δαπάνης του φορολογούμενου
- 2) Ο φόρος που επιβάλλεται σε ένα μόνο στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας, πλήττει τη συνολική αξία του προϊόντος στο στάδιο που έχει επιλεγεί για την επιβολή του φόρου (1^ο στάδιο παραγωγή, 2^ο στάδιο χονδρικό εμπόριο, 3^ο στάδιο λιανικό εμπόριο)
- 3) Ο φόρος που επιβάλλεται σε δύο ή περισσότερα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας και πλήττει είτε την συνολική είτε την προστιθέμενη αξία.

Εικόνα 2. Έσοδα από φόρους επί αγαθών και υπηρεσιών 2019-2020

Έσοδα από φόρους επί αγαθών και υπηρεσιών	2019	2020	% Συμμετοχής 2020	Ποσοστιαία Μεταβολή 2020/2019
Φόροι προστιθέμενης αξίας που εισπράττονται μέσω Δ.Ο.Υ (Α.Λ.Ε. 11101)	12.381,28	10.446,77	43,6%	-15,62% ↓
Φόροι προστιθέμενης αξίας που εισπράττονται από τελωνεία (Α.Λ.Ε. 11102)	5.411,14	4.561,51	19,0%	-15,70% ↓
Ειδικό φόρο κατανάλωσης (Α.Λ.Ε. 11103)	7.125,16	6.427,31	26,8%	-9,79% ↓
Φόροι με μορφή χαρτοσήμου (Α.Λ.Ε. 11104)	328,33	292,61	1,2%	-10,88% ↓
Φόροι επί χρηματοοικονομικών και κεφαλαιακών συναλλαγών (Α.Λ.Ε. 11105)	491,40	391,14	1,6%	-20,40% ↓
Φόροι ταξινόμησης οχημάτων (Α.Λ.Ε. 11106)	287,36	228,95	1,0%	-20,33% ↓
Λοιποί φόροι επί συγκεκριμένων υπηρεσιών (Α.Λ.Ε. 11108)	1.921,13	1.553,04	6,5%	-19,16% ↓
Λοιποί Φόροι επί αγαθών (Α.Λ.Ε. 11109)	68,11	43,73	0,2%	-35,80% ↓
Σύνολο φόρων επί αγαθών και υπηρεσιών (Α.Λ.Ε. 111)	28.013,91	23.945,06	100,0%	-14,52% ↓

Πηγή δεδομένων: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

Τα έσοδα από τους φόρους επί των αγαθών και υπηρεσιών για το 2020, σύμφωνα με τα στοιχεία της έκθεσης, κυμάνθηκαν σε 23.945,06 εκατομμύρια ευρώ μειωμένα κατά 4.068,86 εκατομμύρια ήτοι 14,52% συγκριτικά με το 2019. Η πτωτική πορεία των εσόδων από Φ.Π.Α οφείλεται στην υποχώρηση της οικονομικής δραστηριότητας κατά το 2020 σε σχέση με το προηγούμενο έτος λόγω της υγειονομικής κρίσης.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι βάσει του δελτίου τύπου της ΕΛΣΤΑΤ τον μήνα Δεκέμβριο του 2020, το ΑΕΠ του α΄ εξαμήνου του 2020 παρουσίασε μείωση κατά 8,5% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2019.

3.5 Φόρος ακίνητης περιουσίας

Ο φόρος ακίνητης περιουσίας βασίζεται στην αξία της γης και των ακίνητων περιουσιακών στοιχείων. Ο φόρος μπορεί να κατηγοριοποιηθεί σε τρεις κατηγορίες:

- 1) Ο φόρος που επιβάλλεται στην κατοχή της περιουσίας
- 2) Ο φόρος που επιβάλλεται στην μεταβίβαση της περιουσίας με ετεροβαρείς δικαιοπραξίες (φόρος κληρονομιάς, φόρος δωρεάς)
- 3) Ο φόρος που επιβάλλεται στην μεταβίβαση της περιουσίας με διμερείς συναλλαγές (φόροι επί των χρηματιστηριακών συναλλαγών)

Εικόνα 3. Έσοδα από τακτικούς φόρους ακίνητης περιουσίας 2019-2020

Έσοδα από τακτικούς φόρους ακίνητης περιουσίας	2019	2020	% Συμμετοχής 2020	Ποσοστιαία Μεταβολή 2020/2019
Τακτικοί φόροι επί της ιδιοκτησίας ακίνητης περιουσίας (Α.Λ.Ε. 11301)	2.785,87	2.427,22	100,0%	-12,87% ↓
Σύνολο τακτικών φόρων ακίνητης περιουσίας (Α.Λ.Ε. 113)	2.785,87	2.427,22	100,0%	-12,87% ↓

Πηγή δεδομένων: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

Τα έσοδα από τους τακτικούς φόρους ακίνητης περιουσίας το 2020 διαμορφώθηκαν σε 2.427,22 εκατομμύρια ευρώ μειωμένα κατά 12,87% σε σχέση με το 2019. Τα έσοδα μέσα στο 2020 καθορίζονται σχεδόν αποκλειστικά από τα έσοδα του Ενιαίου Φόρου Ιδιοκτησίας Ακινήτων (Ε.Ν.Φ.Ι.Α.), όπου το 2020 καταγράφουν μείωση κατά 322,83 εκατομμύρια ευρώ.

Τέλος, αξίζει να τονιστεί, ότι οι δόσεις του Ε.Ν.Φ.Ι.Α. για το έτος 2020 ήταν έξι από πέντε που ήταν το 2019, με τη τελευταία δόση να πληρώνεται έως την 26.02.2021. Η ανωτέρω νομοθετική παρέμβαση αιτιολογεί, εν μέρει, τη μείωση που παρατηρείται στα έσοδα της κατηγορίας κατά το 2020 σε σύγκριση με το 2019.

3.6 Κρατικοί δασμοί

Ο κρατικός δασμός είναι ειδικό τέλος που επιβάλλεται στις εισαγωγές ή εξαγωγές προϊόντων από χώρες και ως εκ τούτου διακρίνεται σε εισαγωγικό και εξαγωγικό. Ο εισαγωγικός δασμός επιβάλλεται από μια χώρα στα εμπορεύματα που εισάγονται από άλλη χώρα (Ε.Ε), ενώ ο εξαγωγικός δασμός επιβάλλεται από μια χώρα στα εξαγόμενα προϊόντα της, είτε προς άλλη χώρα, είτε σε συνασπισμένη χώρα.

Εικόνα 4. Έσοδα από φόρους και δασμούς επί εισαγωγών 2019-2020

Σύμφωνα με τον πίνακα εσόδων, τα έσοδα από δασμούς επί των εισαγωγών το 2020 διαμορφώθηκαν σε 244,66 εκατομμύρια ευρώ, μειωμένα κατά 17,95% σε σχέση με το 2019. Τα έσοδα καταγράφουν χαμηλότερες επιδόσεις σε σχέση με τα περσινά επίπεδα, ως απόρροια της πτωτικής πορείας των εισαγωγών κατά τη διάρκεια τους έτους.

Τέλος, βάσει του δελτίου εμπορευματικών συναλλαγών της ΕΛΣΤΑΤ η συνολική αξία των εισαγωγών αφίξεων κατά το έτος 2020 κατέγραψε πτώση σε 12,9% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

3.7 Άμεσοι και Έμμεσοι φόροι- Τρόποι διάκρισης

Οι προαναφερθέντες κύριες κατηγορίες φόρων μπορούν να διακριθούν σε δύο βασικές υποκατηγορίες, τους άμεσους και έμμεσους φόρους.

Οι άμεσοι φόροι, είναι οι ονομαστικοί φόροι που επιβάλλονται στο εισόδημα ή την περιουσία ορισμένων προσώπων. Τέτοιοι φόροι είναι ο φόρος εισοδήματος, ο φόρος κληρονομιάς, ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων, ο φόρος δωρεάς και γονικών παροχών και ο φόρος ακίνητης περιουσίας.

Οι έμμεσοι φόροι, είναι οι πραγματικοί φόροι που επιβάλλονται στο δαπανώμενο εισόδημα, αλλά δεν εισπράττονται ονομαστικά. Τέτοιες κατηγορίες φόρου, είναι για παράδειγμα ο Φ.Π.Α., οι δασμοί και ο φόρος κατανάλωσης.

Επιπλέον, ένας ακόμη τρόπος διάκρισης των φόρων είναι με βάση τη φύση του φορολογικού συντελεστή. Έτσι διακρίνονται σε αναλογικούς, προοδευτικούς και πάγιους φόρους.

Αναλογικός φόρος, είναι ο φόρος ο οποίος παραμένει σταθερός ως ποσοστό, όπως για παράδειγμα ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων, καθώς η επιβολή του γίνεται με τη χρήση ενιαίου συντελεστή.

Προοδευτικός φόρος, καλείται ο φόρος, στον οποίο ο φορολογικός του συντελεστής αυξάνεται στο μέτρο αύξησης της φορολογητέας ύλης. Ένα παράδειγμα αποτελεί ο φόρος κληρονομιών, καθώς ο συντελεστής αυξάνεται όσο αυξάνεται η αξία της κληρονομικής μερίδας του εκάστοτε κληρονόμου.

Τέλος, ο πάγιος φόρος, είναι ο φόρος ο οποίος είναι σταθερός για όλους τους πολίτες, ανεξάρτητα από το μέγεθος της φορολογητέας ύλης, όπως για παράδειγμα τα τέλη χαρτοσήμου.

3.8 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα φόρων

Τόσοι οι άμεσοι, όσο και οι έμμεσοι φόροι που προαναφέρθηκαν, παρουσιάζουν αξιοσημείωτα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.

Οι άμεσοι φόροι είναι ,αρχικά, δίκαιοι, καθώς έχουν μια σταθερή απόδοση ενώ παράλληλα, έχουν μικρό κόστος είσπραξης. Από την άλλη πλευρά, δεν έχουν τόσο άμεση απόδοση, καθώς ευνοούν την φοροδιαφυγή, ενώ η διαδικασία είσπραξής τους είναι αρκετά δύσκολη, μιας και γίνονται αντικείμενο πολιτικής εκμετάλλευσης.

Από την άλλη, οι έμμεσοι φόροι εμποδίζουν ή τουλάχιστον δυσκολεύουν την φοροδιαφυγή, έχοντας μεγάλη απόδοση. Παρόλα αυτά, το σημαντικό μειονέκτημα των έμμεσων φόρων έγκειται στο γεγονός ότι εισπράττονται πολύ δύσκολα, κυρίως μάλιστα σε περιόδους οικονομικής κρίσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

4.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο τέσσερα παρουσιάζεται ο ορισμός και το εννοιολογικό περιεχόμενο της φοροδιαφυγής, ενώ επίσης, αναλύονται οι τέσσερις οπτικές της φοροδιαφυγής σύμφωνα με την έρευνα του McGee (2011) και τα σημαντικότερα αίτια που την προκαλούν σήμερα. Ακόμη, παρουσιάζονται οι έξι βασικοί τρόποι φοροδιαφυγής, ενώ δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη σύγκριση και το διαχωρισμό της φοροδιαφυγής, τόσο με το φαινόμενο της παραοικονομίας, όσο και με το φαινόμενο της φοροαποφυγής. Τέλος, το κεφάλαιο κλείνει με αναφορά στο πλαστικό χρήμα για τις συναλλαγές των φορολογουμένων, σε μια προσπάθεια μείωσης του φαινομένου της φοροδιαφυγής και παράλληλα ενίσχυσης των κρατικών εσόδων.

4.2 Ορισμός Φοροδιαφυγής- Εννοιολογικό Πλαίσιο

Η φοροδιαφυγή αποτελεί το τμήμα του φόρου εισοδήματος, το οποίο αντιστοιχεί σε εισόδημα που θα έπρεπε με βάση την ισχύουσα νομοθεσία να δηλώνεται οικειοθελώς από τους φορολογούμενους στις αρμόδιες φορολογικές αρχές, αλλά για οποιαδήποτε λόγο δεν δηλώνεται (Department of Treasury, 2019).

Ένας ακόμη ορισμός του φαινομένου, παρουσιάζει την φοροδιαφυγή ως έναν όρο που είναι δύσκολο να οριστεί, αλλά χρησιμοποιείται για να περιγράψει παράνομες ρυθμίσεις όπου η φορολογική υποχρέωση αγνοείται ή είναι κρυμμένη (OECD, 2016). Παραδείγματα τέτοιου είδους πράξεων, είναι η απόκρυψη του φορολογητέου

εισοδήματος, κερδών, η διαστρέβλωση των πηγών και του μεγέθους εισοδήματος και η μη δήλωση των περιουσιακών στοιχείων.

Γενικότερα, η έννοια της φοροδιαφυγής (tax evasion) ερμηνεύεται, ως μια παράνομη ενέργεια ηθελημένης απόκρυψης φορολογητέου εισοδήματος και άλλων φορολογικών αντικειμένων κατά τη δήλωση και τον υπολογισμό του οφειλόμενου φόρου, καθώς και η μη απόδοση του οφειλόμενου φόρου στις αρμόδιες κρατικές αρχές. Ο όρος παράνομη πράξη, αναφέρεται στο γεγονός ότι ο φορολογούμενος πληρώνει λιγότερο φόρο από αυτόν που νομικά υποχρεούται να πληρώσει στο κράτος, σε συνδυασμό με την απόκρυψη εισοδήματος και πληροφοριών από τις φορολογικές και κρατικές αρχές.

Επιπλέον, είναι εύκολη να εντοπιστεί στα εισοδήματα που προέρχονται από μισθωτές υπηρεσίες ή από την εκμετάλλευση ακινήτων, καθώς σε αυτές τις περιπτώσεις υπάρχει διασταύρωση των στοιχείων. Από την άλλη πλευρά, στα ελεύθερα επαγγέλματα του ιδιωτικού τομέα η φοροδιαφυγή είναι αρκετά δύσκολο να εντοπιστεί, παρά μόνο μέσω του επιτόπιου και συνεχούς ελέγχου από τις φορολογικές αρχές.

4.3 Τέσσερις οπτικές της φοροδιαφυγής

Σύμφωνα με την έρευνα του McGee (2011), υπάρχουν τέσσερις βασικές οπτικές του φαινομένου, οι οποίες αναλυτικά είναι οι εξής:

- 1) Η φοροδιαφυγή δεν είναι ποτέ ηθική, καθώς τα άτομα έχουν την υποχρέωση να πληρώνουν τον φόρο που το κράτος τους επιβάλλει, ενώ δεν είναι σωστή η άποψη ότι οι φόροι είναι πολύ υψηλοί, μιας και αποφασίζονται από τους ανθρώπους μιας δημοκρατίας. Η θεωρία αυτή όμως δεν εξετάζει, ότι πολλές φορές οι πολιτικοί νομοθετούν για προσωπικού τους όφελος.
- 2) Η φοροδιαφυγή είναι πάντα ηθική. Εδώ, η δεύτερη οπτική εμφανίζει το εκάστοτε κράτος σαν κλέφτη που απομυζά τα χρήματα των πολιτών χωρίς τη συναίνεση τους. Το κράτος νομιμοποιείται να παρεμβαίνει με βάση τη θεωρία

του κοινωνικού συμβολαίου, καθώς μέσα από τα χρήματα που λαμβάνει χρηματοδοτεί τις βασικές ανάγκες όπως η υγεία και η παιδεία.

- 3) Η φοροδιαφυγή είναι κάποιες φορές ηθική. Η οπτική αυτή ενισχύεται με το παράδειγμα πώς, όταν το κράτος απορροφά το 90% του εισοδήματος ενός φυσικού προσώπου που δύσκολα αποκτά σαν ελεύθερος επαγγελματίας για να συντηρήσει την οικογένεια του, τότε το άτομο αυτό είναι ηθικό κάποιες φορές να φοροδιαφεύγει.
- 4) Οι πολίτες έχουν καθήκον να φοροδιαφεύγουν, όταν το κράτος χρησιμοποιεί τα χρήματα τους για ανήθικους σκοπούς, όπως για τη χρηματοδότηση όπλων.

4.4 Αίτια και παράγοντες της φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή παρουσιάζεται περισσότερο σε χώρες με υψηλά ποσοστά αυτοαπασχολούμενων και σε χώρες που υπάρχει έντονα το φαινόμενο της παραοικονομίας. Τα οχτώ βασικά αίτια της φοροδιαφυγής σήμερα είναι (Μανεσιώτης, 2011):

1. Η ύπαρξη υψηλών φορολογικών συντελεστών που επικρατούν στις περισσότερες χώρες
2. Η ανοχή και η ατιμωρησία του κράτους για το ποσοστό των ανθρώπων που φοροδιαφεύγουν
3. Η έλλειψη εμπιστοσύνης των πολιτών απέναντι στην εκάστοτε κυβέρνηση και τους φορείς που διαχειρίζονται το δημόσιο χρήμα
4. Οι υπηρεσίες και τα αγαθά που προσφέρει το κράτος, τα οποία δεν είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο για τους πολίτες που πληρώνουν φόρους για αυτές τις παροχές που τους προσφέρονται
5. Οι υψηλές εισφορές της κοινωνικής ασφάλισης
6. Το ίδιο το φορολογικό σύστημα, σε συνδυασμό με τις συχνές αλλαγές του νόμου. Μάλιστα, αρκετές φορές παρατηρούνται και ατέλειες αλλά και κενά σημεία στις αλλαγές που γίνονται, τα οποία ευνοούν την φοροδιαφυγή
7. Η οργάνωση και το μέγεθος των επιχειρήσεων

8. Οι αναξιόπιστες στατιστικές μελέτες και μετρήσεις του πληθυσμού του κάθε κράτους, λόγω των μεταναστευτικών κυμάτων, φαινόμενο που παρατηρείται ιδίως στις μέρες μας

Περαιτέρω, οι τέσσερις κυριότεροι παράγοντες που προσδιορίζουν το φαινόμενο είναι:

1. Το πρόβλημα λειτουργίας της οικονομίας και του οικονομικού συστήματος
2. Η αδυναμία των φοροτεχνικών υπηρεσιών να διασταυρώσουν και να εισπράξουν με ακρίβεια τα φορολογικά στοιχεία
3. Το ύψος των ποινών για τις φορολογικές παραβάσεις
4. Η αδυναμία ύπαρξης δημοσιονομικού κτηματολογίου

4.5 Τρόποι φοροδιαφυγής-Τα έξι (6) τρικ της φοροδιαφυγής

Η οικονομική κρίση των προηγούμενων ετών και οι επιπτώσεις της, σε συνδυασμό με την υγειονομική κρίση, οδηγεί στο διαχρονικό φαινόμενο της μη έκδοσης απόδειξης, ολοένα και περισσότερο. Σε μια εποχή προσαρμογής της αγοράς σε συνδυασμό με την αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών, αλλά και της φορολογίας, η μη έκδοση απόδειξης γίνεται ο καθημερινός τρόπος απόκρυψης των πραγματικών εσόδων τους.

Αν και η εκάστοτε κυβέρνηση προσπάθησε καταρχήν να αντιμετωπίσει το πρόβλημα μέσω της εγκατάστασης συσκευών ηλεκτρονικής χρέωσης (POS), η μη έκδοση απόδειξης υπερισχύει ακόμα. Αυτό το φαινόμενο παρατηρείται, κυρίως στον κλάδο της εστίασης και της ένδυσης, καθώς οι επαγγελματίες θεωρούν ότι δεν υπάρχει ακόμη αξιόπιστος μηχανισμός διασταύρωσης των εισπράξεων με πλαστικό χρήμα και των αποδείξεων που εκδίδονται από την ταμειακή μηχανή.

Ένα δεύτερο τρικ φοροδιαφυγής, είναι η χρησιμοποίηση της συσκευής POS, η οποία όμως είναι συνδεδεμένη με τραπεζικό λογαριασμό του εξωτερικού. Το κόλπο αυτό στηρίζεται σε δύο μηχανήματα POS, ένα «ελληνικό» και ένα «ξένο». Για τις εισπράξεις που γίνονται μέσω του δεύτερου μηχανήματος, δεν εκδίδονται αποδείξεις,

αφού δεν υπάρχει τρόπος να ληφθούν τα στοιχεία των χρεώσεων από την φορολογική διοίκηση. Αξίζει να σημειωθεί, ότι ακόμη και η κατοχή και χρήση ξένου POS είναι παράνομη λόγω της νομοθεσίας για τους κεφαλαιακούς ελέγχους (Άρθρο 77- Νόμος 4072/2012-Κεφαλαιακές Εισφορές).

Ένας τρίτος τρόπος φοροδιαφυγής είναι η έκδοση αποδείξεων από ταμειακές μηχανές οι οποίες όμως δεν έχουν δηλωθεί στο σύστημα του Υπουργείου Οικονομικών. Ο πελάτης θεωρεί ότι έχει εκδοθεί κανονικά απόδειξη, παρόλα αυτά αυτή δεν έχει κανένα φορολογικό αντίκρισμα, διότι έχει εκδοθεί από ταμειακή μηχανή που δεν υφίσταται για το Υπουργείο Οικονομικών και ως εκ τούτου δεν υπόκεινται σε φορολογία η εκάστοτε επιχείρηση.

Ακόμη ένας τρόπος, έγκειται στην χρήση ειδικού λογαριασμού – φάντασμα, ο οποίος δίνει την δυνατότητα στον επαγγελματία να προχωρήσει στο τέλος της ημέρας σε μερική ή ολική διαγραφή των αποδείξεων που έχουν εκδοθεί, μέσω ενός ειδικού λογισμικού. Έτσι επιλέγεται συγκεκριμένα το ποσό των εσόδων που εμφανίζει η εκάστοτε επιχείρηση στην εφορία χωρίς να δηλώνει το ΦΠΑ που έχει εισπραχθεί από τις πωλήσεις της.

Επίσης, μέσω τεχνάσματος του κλεισίματος των βιβλίων και την παράλληλη συνέχιση της εργασίας, αποκλειστικά με εισπράξεις σε μετρητά, μεγάλο ποσοστό ιδιωτικών επαγγελματιών, οδηγείται στη φοροδιαφυγή. Αυτοί είναι κυρίως όσοι παρέχουν υπηρεσίες κατ' οίκων, όπως για παράδειγμα οι υδραυλικοί, οι ηλεκτρολόγοι, δουλεύοντας κανονικά αλλά αποφεύγοντας την πληρωμή εισφορών και φόρων.

Τέλος, μέσω της ίδρυσης offshore εταιριών, πολλές επιχειρήσεις αποσκοπούν στην απόκρυψη των εσόδων και των κερδών τους από παράνομες δραστηριότητες, με χαμηλότερη έως μηδενική φορολογική επιβάρυνση, καθώς έχουν την καταστατική τους έδρα στην αλλοδαπή, στις λεγόμενες χώρες -φορολογικούς παραδείσους. Εκεί τυγχάνουν ευνοϊκές ρυθμίσεις με ιδιαίτερα χαμηλά ποσοστά φορολόγησης, ενώ η πραγματική έδρα είναι στην ημεδαπή.

4.6 Συνέπειες της φοροδιαφυγής

Αν οι φτωχοί είχαν περισσότερες ευκαιρίες φοροδιαφυγής, από ό,τι οι πλούσιοι ή ήταν ικανότεροι σε αυτήν, τότε ο προοδευτικός πολιτικός θα είχε έναν καλό λόγο να αντιμετωπίζει την φοροδιαφυγή με ένα χαμόγελο επιείκειας, τουλάχιστον μέχρι ενός σημείου (Cowell et al, 2006).

Όπως προαναφέρθηκε, η φοροδιαφυγή έχει αρνητικές συνέπειες για την οικονομία μιας χώρας, καθώς προκαλεί έλλειψη οικονομικών πηγών, καθιστώντας ανέφικτη την κάλυψη των δημοσίων εξόδων. Πιο συγκεκριμένα, δεν υπάρχει δίκαιη κατανομή των εισφορών, καθώς το κράτος δεν έχει πλήρη εικόνα για όλα τα χρήματα που έχει προϋπολογίσει, ότι θα λάβει από τους φόρους. Έτσι αναγκάζεται, είτε να αυξήσει τους φόρους, είτε να προβεί σε δανεισμό. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση του ποσοστού του δημοσίου χρέους, οδηγώντας την εκάστοτε κυβέρνηση στον αναπάντεχο εξωτερικό δανεισμό.

Μια ακόμη συνέπεια έγκειται και στον τομέα του ανταγωνισμού, αφού ορισμένες μικρότερες, οικονομικά, επιχειρήσεις με χαμηλότερη κερδοφορία, χρησιμοποιούν τη φοροδιαφυγή για να μειώσουν το κόστους τους. Έτσι, αποθαρρύνονται οι επιχειρήσεις να προβούν σε νέες επενδύσεις και σε ανάληψη ρίσκων, προκειμένου να αυξήσουν την κερδοφορία τους, αφού το επιτυγχάνουν ευκολότερα μέσω της φοροδιαφυγής.

Επίσης, η φοροδιαφυγή επηρεάζει την εκάστοτε κυβέρνηση, καθώς θα πρέπει να διατηρήσει με επιπλέον κόστος τον ελεγκτικό της μηχανισμό σε υψηλό επίπεδο για την καταπολέμηση του φαινομένου. Παράλληλα, θα πρέπει να θεσπίσει ειδικούς νόμους για την πάταξη του προβλήματος, νόμοι οι οποίοι θα αποτελούν ένα επιπλέον κόστος συναλλαγής.

Τέλος, η παραοικονομία, της οποίας κύρια αιτία αποτελεί η φοροδιαφυγή, επηρεάζει σημαντικά, αφού πολλά εισοδήματα του δημοσίου τομέα, μένουν εκτός των επισήμων στατιστικών, όπως για παράδειγμα το Α.Ε.Π, οι οποίες παρουσιάζουν την πραγματική κατάσταση της οικονομίας. Έτσι, η κυβέρνηση δεν έχει ακριβή εικόνα και είναι πολύ πιθανό να λάβει λανθασμένες πολιτικές αποφάσεις, οι οποίες μπορεί να

επηρεάσουν την πορεία και άλλων επιχειρήσεων, οι οποίες δεν ανήκουν στην κατηγορία εκείνων που φοροδιαφεύγουν.

4.7 Τρόποι Αντιμετώπισης Φοροδιαφυγής

Εικόνα 5. Τρόποι Αντιμετώπισης Φοροδιαφυγής

Πηγή δεδομένων: διαΝΕΟσις, (2018)

Φορολογική Συνείδηση

Η φοροδιαφυγή μπορεί να αντιμετωπιστεί μέσω μιας κοινής κατευθυντήριας γραμμής κράτους και πολιτών. Η δημιουργία φορολογικής συνείδησης αποτελεί βασικό στόχο για την πάταξη της, καθώς έτσι μπορεί να καλλιεργηθεί η αντίληψη, ότι η φοροδιαφυγή αποτελεί παράνομη πράξη που επηρεάζει στο έπακρο την κοινωνία. Αυτό άλλωστε επιβεβαιώνεται και από την έρευνα της ιστοσελίδας ΔιαΝΕΟσις (2018). Συγκεκριμένα, για το έτος 2017 το 29,9% των ερωτηθέντων απάντησαν, ότι για το φαινόμενο της φοροδιαφυγής ευθύνεται η εθνική κουλτούρα. Ωστόσο, η δημιουργία διαύλου επικοινωνίας, μέσω της πολιτικής και οικονομικής καμπάνιας γνώσεων, θα μπορούσε να αλλάξει άμεσα αυτή την αντίληψη των φορολογούμενων.

Μείωση των φορολογικών συντελεστών

Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ, η Ελλάδα διαθέτει από τους υψηλότερους συντελεστές φορολόγησης της μισθωτής εργασίας, ενώ το ίδιο συμπέρασμα προκύπτει και για τον συντελεστή ΦΠΑ. Έχοντας υπόψιν ότι το ύψος των φορολογικών συντελεστών συνδέεται και με το φαινόμενο της ανάπτυξης, θα μπορούσε να ακολουθηθεί το παράδειγμα που εφάρμοσε η κυβέρνηση της Εσθονίας το 1994. Συγκεκριμένα, προέβη σε μείωση του φορολογικού συντελεστή κατά 8% και σε παράλληλη αναδιάρθρωση του φορολογικού της συστήματος, πετυχαίνοντας μέσα σε τρία χρόνια ρυθμό ανάπτυξης πάνω από 6% (διπλάσιος από πριν), παράδειγμα που ακολούθησαν αργότερα και χώρες όπως η Λετονία και η Λιθουανία.

Χρήση πλαστικού χρήματος

Οι συναλλαγές με πλαστικό χρήμα καθιστούν την φοροδιαφυγή σχεδόν ανέφικτη. Οι διαδικασίες πληρωμών αλλά και εισπράξεων οφείλουν να γίνονται μέσω τραπεζικού συστήματος, για παράδειγμα μέσω καρτών ή εμβασμάτων. Τα κίνητρα, ακόμη, θα πρέπει να συνδέονται με την άμεση ανταποδοτικότητα προς όφελος των πολιτών, καθώς με αυτό τον τρόπο, η εφαρμογή του μέτρου θα μπορεί να ξεκινήσει άμεσα και με ουσιαστικά δημοσιονομικά αποτελέσματα.

Συνεχείς έλεγχοι και απονομή φορολογικής δικαιοσύνης

Μέσα από την βελτίωση των κρατικών ελεγκτικών μηχανισμών, αποσκοπείτε η κατάργηση της μεθόδου του «κλεισίματος» παλαιών υποθέσεων, με κίνητρο τις ευεργετικές διατάξεις και την απονομή της φορολογικής δικαιοσύνης, δημιουργώντας έναν αμερόληπτο κρατικό ελεγκτικό μηχανισμό. Οι ποινές που θα επιβάλλονται δεν θα πρέπει να αποσκοπούν στην εξόντωση όσων φοροδιαφεύγουν, αλλά κυρίως στην

καταστολή και μελλοντική πρόληψη, τόσο των ίδιων, όσο και όσων προσπαθήσουν να προβούν σε αντίστοιχες ενέργειες. Επιπλέον, θα πρέπει να αξιοποιηθεί η τεχνολογία, να αναβαθμιστούν οι δομές πληροφορικής και να ενισχυθεί η εκπαίδευση των ελεγκτών, μέσω νέων σεμιναρίων, ούτως ώστε να είναι ικανοί να επιλύουν πολλά προβλήματα αξιοποιώντας την τεχνογνωσία τους.

Διεθνής Συνεργασία

Η Διεθνής Συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών και γνώσεων με φορολογικές αρχές άλλων χωρών, στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης, πάνω σε θέματα νομοθεσίας και τρόπων αντιμετώπισης των διάφορων μορφών φοροδιαφυγής, αποτελεί σημαντικό βήμα στην αντιμετώπιση του προβλήματος.

Συμπερασματικά, όλα τα προαναφερθέντα μπορούν να εφαρμοστούν, μέσα στο πλαίσιο του διαλόγου και της συνεργασίας μεταξύ κράτους-πολίτη. Η δημιουργία μιας νέας σχέσης εμπιστοσύνης, θα βοηθήσει και τις δύο πλευρές να κατανοήσουν την αμοιβαία σχέση που απαιτείται, καθώς ο πολίτης θα αισθανθεί ότι συμμετέχει έμπρακτα στις αποφάσεις και από την άλλη το κράτος θα μπορέσει να υλοποιήσει τους στόχους του, βάσει προϋπολογισμού σε μία σχέση συνεργασίας, στην οποία κερδίζουν και τα δύο μέρη.

4.8 Φοροδιαφυγή και παραοικονομία

Συχνά παρατηρείται η σύγχυση της έννοιας της φοροδιαφυγής με την έννοια της παραοικονομίας, κάτι που οδηγεί αρκετές εκτιμήσεις σε λανθασμένα συμπεράσματα. Παραοικονομία (black economy) ορίζεται το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας το οποίο δεν δηλώνεται στους εθνικούς λογαριασμούς. Περιλαμβάνει όλες τις αδήλωτες οικονομικές δραστηριότητες, οι οποίες αν και παράγουν προστιθέμενη αξία, δεν καταγράφονται στις επίσημες εκτιμήσεις του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ).

Ένας εναλλακτικός ορισμός της λεγόμενης σκιώδους οικονομίας εστιάζεται στην κρυφή παραγωγή και την κρυφή εργασία. Οι εταιρίες μπορούν να κρύψουν ένα μέρος από το προϊόν που παράγουν έτσι ώστε να μειώσουν την φορολογική τους υποχρέωση (Schneider 2015).

Το μεγαλύτερο μέρος της παραοικονομίας, οφείλετε σήμερα στην αδήλωτη εργασία. Πιο συγκεκριμένα το 2010 έπειτα από έλεγχο του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας, διαπιστώθηκε ότι σε 22.000 επιχειρήσεις το 25% των εργαζομένων δεν είχαν δηλωθεί. Το 2013 σύμφωνα με έρευνα του Υπουργείου Εργασίας το ποσοστό είχε σχεδόν διπλασιαστεί στο 40,5% ενώ το 27% όσων εργάστηκαν αδήλωτοι το πρότειναν οι ίδιοι στους εργοδότες τους.

Στην Ελλάδα το μέγεθος της παραοικονομίας κυμαίνεται από 20 έως 30% του ΑΕΠ, ποσοστό υψηλό για ανεπτυγμένη χώρα σε σχέση με το 17 έως 20% στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μάλιστα αξίζει να σημειωθεί ότι το 2016 σύμφωνα με την ευρωπαϊκή μελέτη της IMF, η Ελλάδα βρισκόταν στην τέταρτη θέση με ποσοστό 30,2%, πίσω από τα Σκόπια (37,6%) και τη Βουλγαρία (37,8%). Την πρώτη θέση στην παραοικονομία κατείχε το Μαυροβούνιο με ποσοστό 38,8% ενώ η χώρα με το χαμηλότερο ποσοστό ήταν η Αυστρία (9,6%) (Kelmanson et al, 2019).

Η παραοικονομία αποτελεί βασικό προσδιοριστικό παράγοντα της επίδρασης της δημοσιονομικής πολιτικής στην οικονομία. Ειδικότερα, αν κατά το σχεδιασμό της δημοσιονομικής πολιτικής δεν συνυπολογιστεί η ύπαρξη της παραοικονομίας, μπορεί να οδηγήσει σε υποεκτίμηση της επίδρασής της στο ΑΕΠ και κυρίως την υπερεκτίμηση των φορολογικών εσόδων. Το αποτέλεσμα που προκύπτει είναι, ότι τα μέτρα που θα ληφθούν θα είναι αναποτελεσματικά, καθώς οι οικονομικές πολιτικές μιας χώρας βασίζονται μόνο στην επίσημη οικονομία της.

Επίσης, μέσω της παραοικονομίας δημιουργείται αθέμητος ανταγωνισμός και υπερκέρδη. Η αύξηση των φόρων, όταν υπάρχει παραοικονομία οδηγεί σε μεγαλύτερη μείωση του ΑΕΠ μακροχρόνια. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η αύξηση της φορολογίας δημιουργεί κίνητρα για την μεταφορά παραγωγικών πόρων από την επίσημη οικονομία προς την παραοικονομία. Έτσι η ύφεση της ελληνικής οικονομίας των τελευταίων ετών, λόγω της δημοσιονομικής πολιτικής θα μπορούσε να ήταν μικρότερη σε μέγεθος και διάρκεια, αν είχαν αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η

παραοικονομία και η φοροδιαφυγή στην αρχή της ύφεσης, καθώς έτσι η οικονομία θα κέρδιζε σε παραγωγικότητα από την αποτελεσματικότερη χρήση των πόρων της.

Τέλος αξίζει να σημειωθεί, ότι μέσω της παραοικονομίας ενισχύεται και η αποκέντρωση της οικονομικής δραστηριότητας. Αυτό επιτυγχάνεται από το γεγονός ότι πολλές μικρομεσαίες επιχειρήσεις που δρουν μέσα στην παραοικονομία, εύκολα ευνοούνται έξω από τα μεγάλα αστικά κέντρα.

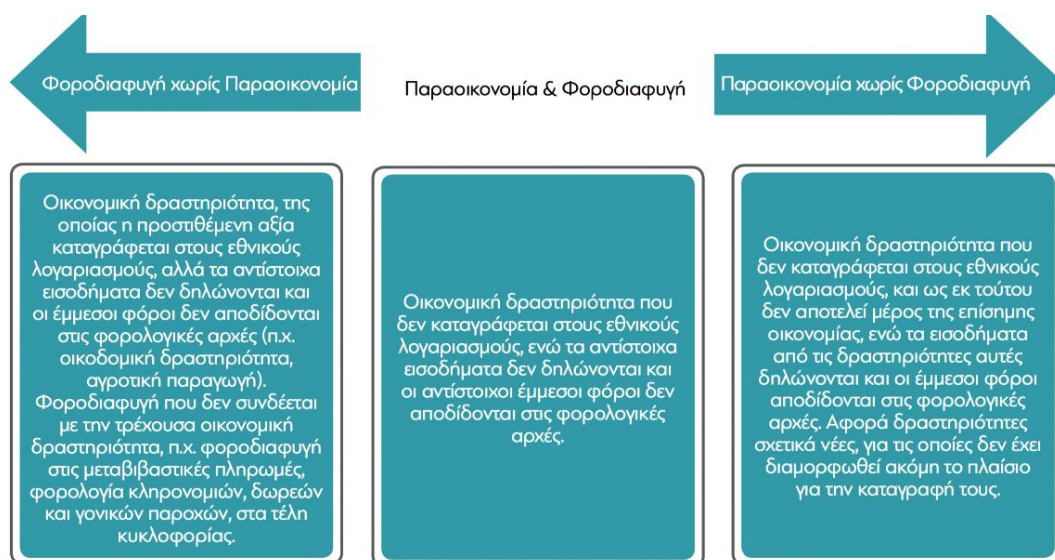
Ως εκ τούτου, είναι αναγκαίο να ενταθούν οι προσπάθειες καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας με παράλληλη αλλαγή της δημοσιονομικής πολιτικής προς την κατεύθυνση της μείωσης των δαπανών και δευτερευόντως της αύξησης των φόρων.

Μέτρα που βοηθούν προς αυτή την κατεύθυνση είναι η επιβολή αυστηρότερων κυρώσεων στους παραβάτες, η βελτίωση των φοροεισπρακτικών μηχανισμών, η εντατικοποίηση των ελέγχων για αδήλωτη εργασία και η ενίσχυση και προώθηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών.

Από τα προαναφερθέντα, συμπεραίνουμε ότι οι έννοιες της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας, δεν πρέπει να συγχέονται, καθώς διαφέρουν. Η ύπαρξη της φοροδιαφυγής δεν σημαίνει και αυτόματη ύπαρξη της παραοικονομίας. Η φοροδιαφυγή σχετίζεται, λοιπόν, με την τρέχουσα οικονομική δραστηριότητα αλλά και με την συνολική οικονομική δραστηριότητα, ενώ η παραοικονομία ασχολείται μόνο με την τρέχουσα οικονομική δραστηριότητα.

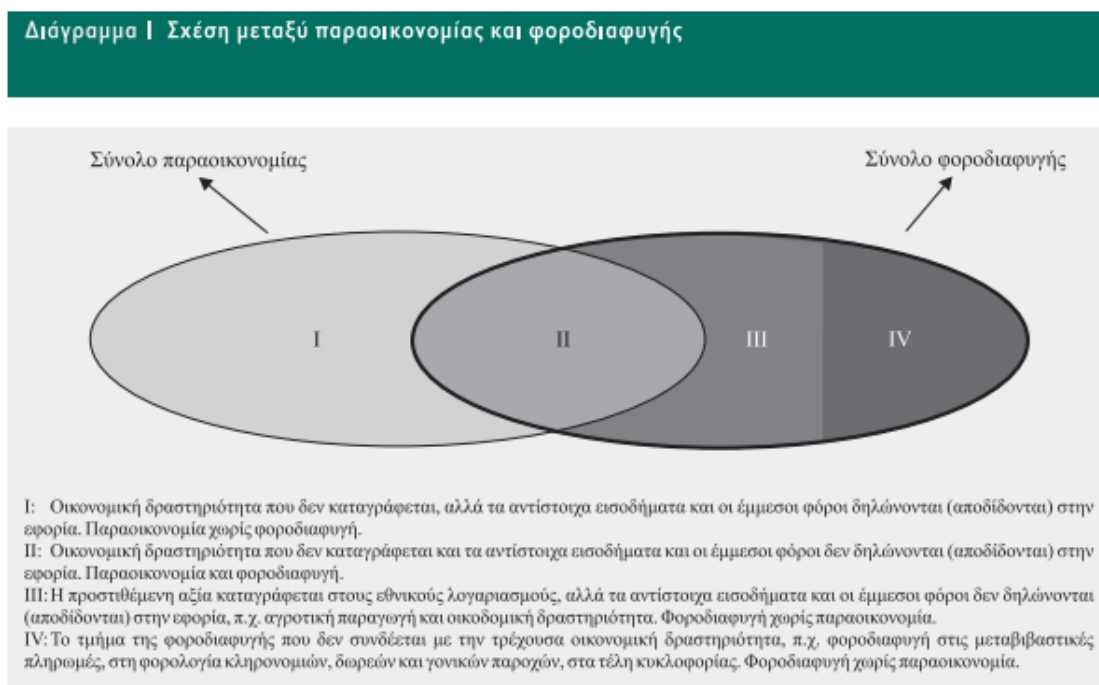
Παρόλα αυτά, οι δύο αυτές έννοιες μπορούν να συνυπάρξουν σε μια χώρα, εφόσον δεν έχουν καταγραφεί οι τρέχουσες οικονομικές δραστηριότητες και τα αντίστοιχα εισοδήματα των συντελεστών παραγωγής στις οικονομικές υπηρεσίες (Κορομηλάς, 2009).

Εικόνα 6. Παραοικονομία & Φοροδιαφυγή

Πηγή: Προσαρμοσμένο από Βασαρδάνη Μ. (Ιούνιος 2011), Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα: Μια Γενική Επισκόπηση, Οικονομικό Δελτίο Τεύχος 35, Τράπεζα της Ελλάδος. Βλ. επίσης και Νάστας Ε. (2007).

Εικόνα 7. Σχέση μεταξύ παραοικονομίας και φοροδιαφυγής

Πηγή δεδομένων: Βασαρδάνη, (2011)

4.9 Φοροδιαφυγή και Φοροαποφυγή

Το πρόβλημα της διάκρισης της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής είναι ένα από τα σημαντικότερα που έχει να αντιμετωπίσει το σύγχρονο ελληνικό ένα κράτος.

Φοροαποφυγή (tax avoidance) ή διαφορετικά «νόμιμη φοροδιαφυγή» είναι η αποφυγή πληρωμής των φόρων στο κράτος, που κυρίως πραγματοποιείται, όταν κάποιος μπορεί να εκμεταλλευτεί κάποια «παράθυρα» του νόμου, ενώ παράλληλα κάνει επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό (tax planning), με σκοπό τη διαχρονική ελαχιστοποίηση των φόρων που καταβάλλει.

Διαφέρει από την έννοια της φοροδιαφυγής, καθώς ισορροπεί ανάμεσα στα πλαίσια του ηθικού και του νόμιμου. Εκμεταλλεύεται στο έπακρο τα διάφορα κενά και τις ατέλειες της νομοθεσίας του εκάστοτε κράτους, χωρίς ωστόσο να παραβιάζει τις διατάξεις αποσκοπώντας έτσι στην μερική ή ολική αποφυγή της αποπληρωμής του φόρου.

Πιο αναλυτικά φοροαποφυγή, θεωρείται μια πράξη όταν διέπτετε από τα εξής χαρακτηριστικά:

- το στοιχείο της πλαστότητας, της εικονικότητας ή της ανειλικρίνειας
- πηγάζει στο πλαίσιο εκμετάλλευσης των ασαφειών και των κενών της φορολογικής νομοθεσίας, οι οποίες δεν ήταν στην πρόθεση του νομοθέτη να παρασχεθούν
- χαρακτηρίζεται από μυστικότητα και εχεμύθεια, ώστε να αποτρέπεται η λήψη μέτρων εκ μέρους του νομοθέτη για την πάταξη της φοροδιαφυγής.

Η αποφυγή του φόρου αναπτύσσεται κυρίως σε χώρες όπου η φορολογική νομοθεσία παρουσιάζει έντονα προβλήματα. Επιπλέον, οι φορολογούμενοι για να τύχουν μικρότερης ή πλήρης απαλλαγής από τον φόρο, παρουσιάζουν εικονικά ή πλαστά στοιχεία. Αυτό αποτελεί και την βασική διαφορά της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής. Η φοροδιαφυγή αποτελεί συνεπώς μια παράνομη πράξη λόγω της παράβασης των φορολογικών διατάξεων, ενώ η φοροαποφυγή δεν επιφέρει νομικές

κυρώσεις γι' αυτό και ο χαρακτηρισμός που προαναφέρθηκε ως «νόμιμη φοροδιαφυγή».

Ωστόσο, αν και η φορολογική νομοθεσία χαρακτηρίζει την φοροαποφυγή ως παράνομη, σύμφωνα με το Άρθρο 38 του Ν. 4174/2013, δεν προβλέπεται καμία μορφή ποινής ή άλλης κύρωσης, εκτός από το γεγονός ότι η φορολογική διοίκηση δύναται να αγνοεί κάθε τεχνητή διευθέτηση ή σειρά διευθετήσεων που αποβλέπει σε αποφυγή της φορολόγησης και οδηγεί σε φορολογικό πλεονέκτημα (Άρθρο 38 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας Ν. 4174/2013).

Από τα προαναφερθέντα προκύπτει, ότι οι δύο έννοιες είναι συγγενείς μεταξύ τους, καθώς οι συνέπειες των δύο πράξεων δεν διαφέρουν πολύ μεταξύ τους. Διαφέρουν όμως από πολιτικής και ηθικής άποψης, καθώς στην φοροδιαφυγή παρατηρείται καταστρατήγηση τόσο του πνεύματος όσο και του γράμματος του νόμου, συγκριτικά με την φοροαποφυγή που υπάρχει καταστρατήγηση μόνο του πνεύματος του νόμου.

4.10 Πλαστικό χρήμα και φόροι

Ένας σημαντικός τρόπος μέσω του οποίου εκατομμύρια μισθωτοί, συνταξιούχοι, αγρότες και λοιποί φορολογούμενοι μπορούν να κατοχυρώσουν το δικαίωμα έκπτωσης φόρου, έχει να κάνει με την χρήση του λεγόμενου πλαστικού χρήματος στις συναλλαγές τους.

Ως πλαστικό-ηλεκτρονικό χρήμα, θεωρείται οποιαδήποτε μεταφορά κεφαλαίου διενεργείται, χωρίς τη χρήση υλικών μέσων, παρά μόνο ψηφιακών. Σήμερα πρωταγωνιστεί κατά μεγάλο βαθμό στις καθημερινές συναλλαγές, υποκαθιστώντας σταδιακά τη χρήση των μετρητών. Όπως είχε αναφέρει και ο κ. Παπαδόπουλος Αντίγονος, εμπορικός διευθυντής της εταιρίας CardInk, οι εγκρίσεις οι οποίες δίνονται για την χρήση των τερματικών P.O.S έχουν σχεδόν διπλασιαστεί, συγκριτικά με τα παλαιότερα έτη και σε αυτό συνέβαλαν σε μεγάλο βαθμό οι κεφαλαιακοί έλεγχοι που ξεκίνησαν από τον Ιούλιο του 2015.

Πλέον όλα τα καταστήματα υποχρεούνται να δέχονται πληρωμές μέσω κάθε είδους πλαστικού χρήματος. Ειδικότερα με το άρθρο 66 του Ν.4446/2016 οι επιχειρήσεις υποχρεώθηκαν από την 1^η Φεβρουαρίου του 2017 και μετά να αναρτούν σε εμφανές σημείο της επιχείρησης ενημέρωση προς το καταναλωτικό κοινό, στην οποία θα αναγράφεται η αποδοχή του καταστήματος για την διενέργεια αυτού του είδους των πληρωμών. Σε ενδεχόμενη άρνηση του καταστήματος στην χρήση πλαστικού χρήματος, επιβάλλεται εκ του νόμου διοικητικό πρόστιμο χιλίων (1.000) ευρώ.

Επιπροσθέτως, μέσω της υποχρεωτικής συναλλαγής με πλαστικό χρήμα πέρα από την αλλαγή της φορολογικής νοοτροπίας των φορολογούμενων, ευνοείται και η κυβέρνηση ως προς τα έσοδα της, τα οποία λόγω της φοροδιαφυγής είχε απωλέσει τόσα χρόνια. Είναι γεγονός άλλωστε όπως προαναφέρθηκε, πως όταν μια συναλλαγή εξοφλείται μέσω χρήσης κάρτας, η είσπραξη του αντίστοιχου ποσού αυτής αποτυπώνεται στον τραπεζικό λογαριασμό του πωλητή, ο οποίος πλέον αδυνατεί να την αποκρύψει, εκδίδοντας έτσι το αντίστοιχο νόμιμο παραστατικό στοιχείο.

Εικόνα 8. Οι πληρωμές με κάρτες

	2014	2015	2016	2017
Αριθμός καρτών (χιλιάδες)	12.146,2	12.822,3	13.462,8	15.283,9
Χρεωστικές (χιλιάδες)	9.723,8	10.849,9	11.616	12.435
Πιστωτικές (χιλιάδες)	2.757,9	2.683,8	3.005,8	3.294,3
Αριθμός πληρωμών με κάρτες (εκατ.)	88	144,4	301,5	505,1
ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ				
Χρεωστικές	34	82,5	221,5	407,3
Πιστωτικές	52,8	60,7	78,4	95,9
Αξία συναλλαγών με κάρτες (δισ. ευρώ)	6,1	8,9	15,4	21,5
ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ				
Χρεωστικές	1,8	4,5	10,3	15,8
Πιστωτικές	4	4,2	4,9	5,5
Αξία συναλλαγών με κάρτες ως % του ΑΕΠ	3,4	5	8,9	12,1
Μέση αξία συναλλαγής με κάρτα (ευρώ)	68,9	61,5	51,1	42,6

Πηγή δεδομένων: ΕΚΤ, (2018)

Όπως παρουσιάζεται στην εικόνα 8 της έρευνας, στην οποία απεικονίζονται τα οφέλη της χρήσης πλαστικού χρήματος για την Ελλάδα, στις συναλλαγές από το 2014 μέχρι το 2017, η αξία των συναλλαγών με κάρτες ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξήθηκε σημαντικά από το 5% του 2015 στο 12,1% του 2017, προσεγγίζοντας τον μέσο όρο της Ευρωζώνης που διαμορφώθηκε στο 14,8%.

Περαιτέρω, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΚΤ, η αξία των συναλλαγών αυξήθηκε από τα 6,1 δισεκατομμύρια ευρώ το 2014 στα 8,9 δισεκατομμύρια ευρώ το 2015, ενώ το 2017 ξεπέρασε τα 21,5 δισεκατομμύρια ευρώ.

Ακόμα, όπως παρατηρείται, οι φορολογούμενοι εξαπλασίασαν σχεδόν τον αριθμό των πληρωμών που πραγματοποιούσαν με κάρτες από τα 88 εκατομμύρια ευρώ το 2014, στα 144,4 εκατομμύρια ευρώ το 2015 και μέχρι τα 505,1 εκατομμύρια ευρώ για το 2017.

Αξίζει να τονιστεί, ότι οι πληρωμές με χρεωστικές κάρτες το 2017 αγγίζουν τις 407,3 εκατομμύρια συναλλαγές, σχεδόν πέντε φορές μεγαλύτερες σε σχέση με το 2015, όπου ο αριθμός των συναλλαγών ήταν 82,5 εκατομμύρια.

Τέλος, το 2014 ο αριθμός των χρεωστικών συναλλαγών ήταν 34 εκατομμύρια, μετά την οικονομική κρίση και την επιβολή των capital control, τα όπως αποδεικνύεται αποτέλεσαν την καμπή για την εξοικείωση των Ελλήνων με την χρήση του πλαστικού χρήματος στη καθημερινότητα τους. Η εξοικείωση αυτή, οδήγησε σε μείωση της μέσης αξίας των συναλλαγών με κάρτα, που υποχώρησε από το 68,9 ευρώ το 2014 στα 42,6 ευρώ το 2017.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

5.1 Εισαγωγή

Η φοροδιαφυγή αποτελεί μείζων πρόβλημα που εντατικοποιήθηκε από το 2008, μετά την έντονη χρηματοπιστωτική κρίση της χώρας μας. Κάθε κυβέρνηση αποσκοπεί στον περιορισμό και την εξάλειψη της, χρησιμοποιώντας κάθε μέσο που έχει στη διάθεση της, προκειμένου να κρατήσει τα έσοδα του προϋπολογισμού της σε υψηλό ποσοστό.

Στη χώρα μας διαδραματίζονται πολλές πράξεις φοροδιαφυγής τα τελευταία χρόνια. Οι πιο συνηθισμένες έχουν να κάνουν με τον φόρο φυσικών προσώπων και κυρίως με την απόκρυψη της φορολογητέας ύλης, για να γλιτώσουν είτε τον ΦΠΑ είτε τη φορολογία εισοδήματος (Matsaganis et al, 2010).

Ειδικά ως προς τον ΦΠΑ η χώρα μας είναι από τα κράτη- μέλη της Ε.Ε που διαχρονικά εμφανίζει το μεγαλύτερο έλλειμμα εισπραξής του. Αυτό, οφείλετε κυρίως στην πώληση των αγαθών ή στην παροχή των υπηρεσιών χωρίς την έκδοση του κατάλληλου παραστατικού αλλά και την αγορά του προϊόντος ή της παροχής υπηρεσίας από τον καταναλωτή, χωρίς να λάβει το αντίστοιχο παραστατικό, καθώς σε αυτές τις περιπτώσεις δεν καταβάλλεται ΦΠΑ.

Από την άλλη πλευρά, τα διαφυγόντα έσοδα από την φοροδιαφυγή των φυσικών προσώπων κυμαίνονται από 1,9% έως 4,7% του ΑΕΠ ετησίως. Από τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας χάνεται το 3,5% του ΑΕΠ, ενώ οι απώλειες από το λαθρεμπόριο, κυρίως σε ποτά, τσιγάρα και καύσιμα, κυμαίνεται στο 0,5%. Ακόμη, τα διαφυγόντα κέρδη για τα νομικά πρόσωπα υπολογίζεται στο 0,15% του ΑΕΠ, μέσα από την φοροδιαφυγή και την φοροαποφυγή (Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, 2019).

Το συμπέρασμα που προκύπτει, είναι η ύπαρξη ισχυρών εμποδίων για την εκάστοτε κυβέρνηση, καθώς κάθε φορολογικό έτος χάνεται μεγάλο ποσοστό εσόδων, το οποίο φοροδιαφεύγει, χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία. Όταν μάλιστα από την

φοροδιαφυγή χάνονται σχεδόν 10 δισεκατομμύρια ευρώ έσοδα το χρόνο, αυτό σημαίνει ότι η φορολογική παιδεία και ηθική της χώρας είναι λανθασμένη.

Αξιοσημείωτο γεγονός είναι, ότι το «φορολογικό ήθος» των Ελλήνων είναι στην 4^η θέση από το τέλος ανάμεσα σε 26 χώρες, με τα μεγαλύτερα ποσοστά φοροδιαφυγής να εντοπίζεται στην αυτοαπασχόληση. Άλλωστε δεν είναι τυχαίο ότι ο ΟΟΣΑ στην έκθεση του για την Ελλάδα ανέφερε, ότι αν η χώρα εισέπραττε αποτελεσματικά τις ασφαλιστικές της εισφορές, το ΦΠΑ της και τον φόρο εισοδήματος, θα είχε αύξηση κατά 5% του ΑΕΠ (OECD, 2019).

5.2 Βασικοί παράγοντες φοροδιαφυγής στη χώρα μας

Όπως έχει ήδη παρουσιαστεί, υπάρχουν πολλοί παράγοντες φοροδιαφυγής στην Ελλάδα, οι οποίοι αποτελούν αντικείμενο μελέτης των αρχών για την ορθή επίλυση τους.

Αρχικά, η υπερφορολόγηση αποτελεί σημαντικό κίνητρο που ενισχύει το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής. Πιο συγκεκριμένα, το 43% του εργατικού κόστους καταλήγει στα κρατικά ταμεία, ενώ ο αντίστοιχος μέσος όρος στις ανεπτυγμένες χώρες είναι 26%. Ωστόσο αξίζει να σημειωθεί, ότι κάθε αύξηση της μαύρης οικονομίας, αυξάνει το χρέος κατά 0,4 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ.

Ένα ακόμη σημαντικός παράγοντας είναι η γραφειοκρατία λόγω της πολυπλοκότητας του φορολογικού συστήματος. Πιο συγκεκριμένα, το γραφειοκρατικό σύστημα σε συνδυασμό με την υποστελέχωση των υπηρεσιών και την τεχνολογική ανεπάρκεια, επηρεάζει την τάση για φοροδιαφυγή, καθώς μειώνεται η αξιοπιστία των πολιτών στις δημόσιες υπηρεσίες, όπως για παράδειγμα μέσω της καθυστερημένης μηχανογράφησης της φορολογικής διοίκησης, η οποία ξεκίνησε το 2013 με την πρώτη ηλεκτρονική υποβολή των φορολογικών δηλώσεων των νομικών προσώπων.

Επίσης, με την πολυνομία και τις νέες εγκυκλίους που συχνά δημοσιεύονται, δυσκολεύεται ακόμη περισσότερο και το έργο των υπαλλήλων την φορολογικής διοίκησης που αδυνατούν να γνωρίζουν ποιο νόμο πρέπει να χρησιμοποιούν και με βάση πιο πλαίσιο πρέπει να κινηθούν (Συνήγορος του Πολίτη, 2011).

Από τα ανωτέρα προκύπτει, ότι η φοροδιαφυγή, η παραοικονομία και η διαφθορά στην Ελλάδα αυξάνονται, όσο αυξάνονται οι φορολογικές και οι ασφαλιστικές υποχρεώσεις των πολιτών και όσο οι νόμοι γίνονται αυστηρότεροι. Η έλλειψη φορολογικής ηθικής, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, αποτελεί μείζων ζήτημα στην έξαρση του φαινομένου στην Ελλάδα. Οι πολίτες γίνονται πρόθυμοι στο να πληρώσουν τους φόρους τους, όταν λαμβάνουν την αντίστοιχη ανταπόδοση από το κράτος μέσω ποιοτικών υπηρεσιών, όπως επίσης και όταν φοβούνται, ότι αν δεν τον κάνουν το κράτος θα τους τιμωρήσει αυστηρά. Αντίστοιχα, όταν το κράτος δεν επιβάλλει αυστηρές ποινές, οι πολίτες, είτε ως αυτοαπασχολούμενοι, είτε ως μέλη μικρών επιχειρήσεων αποκρύπτουν εισοδήματα. Η αυτοαπασχόληση, μάλιστα, στην Ελλάδα επεξηγούσε το ένα τρίτο της συνολικής παραοικονομίας της χώρας (Schneider, 2015).

5.3 Τρόποι Αντιμετώπισης

Η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή στην Ελλάδα αποτελούν ένα από τα μεγαλύτερα, αν όχι το μεγαλύτερο πρόβλημα στην σύγχρονη ιστορία. Αν γίνει εφικτό να περιοριστεί το 60% της σημερινής φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, τότε δεν θα ήταν απαραίτητο κανένας νέος φόρος» (Κλωθάκης, 2015).

Ένας βασικός τρόπος στον περιορισμό του προβλήματος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα, έχει να κάνει με την εντατικοποίηση των φορολογικών ελέγχων, τόσο των αρχών, όσο και του κρατικού μηχανισμού γενικότερα, με σκοπό την επιβολή σοβαρών κυρώσεων στις περιπτώσεις φοροδιαφυγής. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα οι εργοδότες να συμμορφώνονται με την αυστηρότητα των μέτρων και των ποινών και οι ίδιοι οι εργαζόμενοι να αρνούνται να δέχονται την μαύρη και αδήλωτη εργασία που κυριαρχεί σήμερα στη χώρα μας .

Μια ακόμη μορφή αντιμετώπισης του προβλήματος, έχει να κάνει με την χρήση ενός μηχανισμού αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών για αλλοδαπούς τραπεζικούς λογαριασμούς. Πιο αναλυτικά, μέσω του μηχανισμού της αυτόματης ανταλλαγής, ο κρατικός μηχανισμός μπορεί να ελέγχει όλους τους λογαριασμούς των Ελλήνων

πολιτών σε αλλοδαπά τραπεζικά συστήματα, όπως έχει εφαρμοστεί στις ΗΠΑ. Από το 2014 μάλιστα αυτός ο τρόπος ενσωματώθηκε από τον ΟΟΣΑ, από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Οδηγία 2014/107/ΕΕ) και από την Ελληνική Νομοθεσία (Ν.4378/2016 και Ν.4428/2016).

Ακόμη ένα μέτρο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, είναι η σταδιακή διεύρυνση της φορολογικής βάσης. Το φορολογικό σύστημα μπορεί να λειτουργήσει αξιόπιστα, μέσω της απλοποίησης του για τον φορολογούμενο και για το ίδιο το φορολογικό σύστημα. Περαιτέρω, μέσω της απλοποίησης του φορολογικού συστήματος, οφείλουν να γίνουν εντατικές προσπάθειες μείωσης του φορολογικού συστήματος, καθώς όπως παρουσιάστηκε και προηγουμένως η υψηλή φορολογία στην Ελλάδα οδηγεί σε έξαρση της φοροδιαφυγής, καθώς ο φορολογούμενος έχει μεγαλύτερο όφελος παίρνοντας αυτό το ρίσκο. Η αύξηση των συντελεστών στη χώρα μας δεν επιφέρει τα αναμενόμενα έσοδα, ενώ το κέρδος από αυτή την αύξηση είναι μικρότερο από τα έσοδα που θα λάμβανε το κράτος ετησίως με μικρότερους φορολογικούς συντελεστές (ΣΕΒ, 2015).

Τέλος, ένα σημαντικός παράγοντας που μπορεί να μειώσει το πρόβλημα, είναι οι ηλεκτρονικές συναλλαγές και η χρήση πλαστικού χρήματος. Μέσω του πλαστικού χρήματος, εμποδίζεται η φοροδιαφυγή καθώς αφήνονται αποτυπώματα, ενώ παράλληλα αυξάνονται τα κρατικά έσοδα (Καλαντώνης, 2015).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ (Ε.Ε)

6.1 Εισαγωγή

Η φοροδιαφυγή είναι ένα φαινόμενο που συναντάμε σήμερα σε όλες τις χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης και αποτελεί μείζων πρόβλημα, ως προς την αντιμετώπιση του.

Τα φορολογικά έσοδα που χάνονται κυμαίνονται έως και 190 δισεκατομμύρια ευρώ, λόγω της φοροδιαφυγής, κυρίως, των εταιριών της Ευρώπης. Ο έλεγχος που πραγματοποιήθηκε και κάλυψε τα έτη από το 2014 έως το 2019, έδειξε ότι η φορολογική κλίμακα των εσόδων που χάνονται ετησίως, κυμαίνεται από 50 έως και 70 δισεκατομμύρια ευρώ. Στα ποσοστά αυτά θα πρέπει να λάβουμε υπόψη και την αύξηση του ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά 1,7 για το 2020, λόγω και άλλων παραγόντων, όπως για παράδειγμα οι ειδικές φορολογικές ρυθμίσεις και η αναποτελεσματικότητα των εισπρακτικών μηχανισμών για εμπρόθεσμη είσπραξη φόρου (Έκθεση ΕΕΣ 2020).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, από την άλλη, δεν έχει άμεσο ρόλο στην είσπραξη των φόρων και τον καθορισμό των φορολογικών συντελεστών. Το ποσό του φόρου που καταβάλλει κάθε φορολογούμενος, αποφασίζεται και προκύπτει από την εκάστοτε κυβέρνηση της χώρας, η οποία ορίζει και τον τρόπο με τον οποίο εισπράττονται οι φόροι.

Παρόλα αυτά, η Ε.Ε ελέγχει τους εθνικούς φορολογικούς κανόνες, κυρίως για τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές, με σκοπό να διασφαλίζει την ελευθερία των αγαθών και των υπηρεσιών, σε όλα τα κράτη, εντός της ενιαίας αγοράς. Ακόμη, ελέγχει τους φορολογικούς κανόνες, ούτως ώστε οι φόροι να μην δημιουργούν διακρίσεις σε

βάρος των καταναλωτών, των εργαζόμενων ή των επιχειρήσεων άλλων χωρών της Ευρώπης.

Ωστόσο, οι ιδιαιτερότητες των κρατών μελών και η παγκοσμιοποίηση, δημιουργούν διαρκείς προβληματισμούς και διλλήματα, ως προς τις ορθές φορολογικές πολιτικές. Βασικός στόχος αποτελεί η εφαρμογή φορολογικών επιλογών που θα είναι επικερδείς για όλους (win-win situation), με στόχο οι φόροι να οδηγούν σε ευημερία και βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών, μέσω των αναπτυξιακών επενδύσεων και της αναδιανομής των εισοδημάτων τους. Η αποδοτικότητα τους, άλλωστε, εξαρτάται από ένα συνδυασμό στοιχείων, όπως τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και οι οικονομικοί συντελεστές της κάθε χώρας (Μίχας 2008).

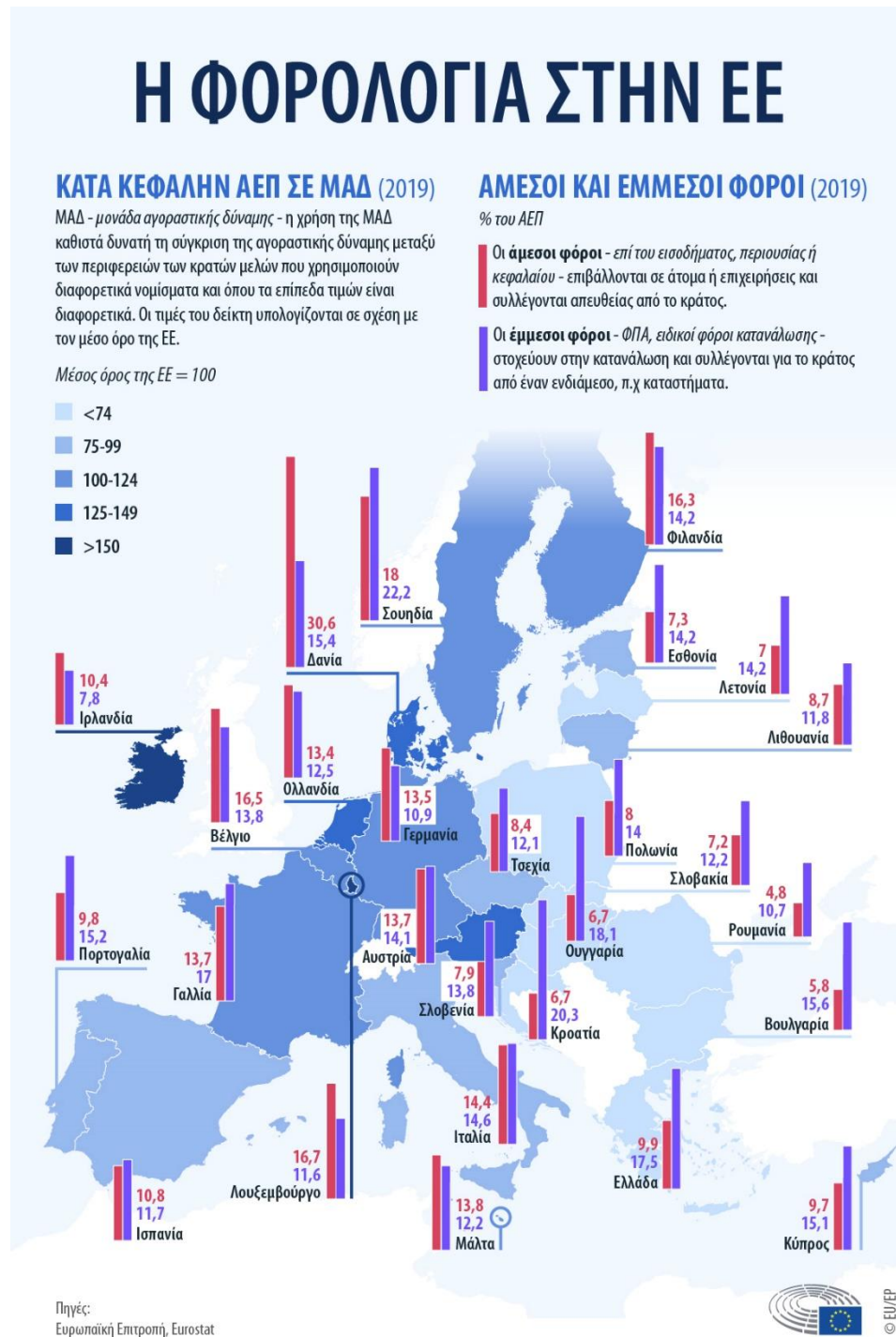
Εικόνα 9. Η φορολογία στην Ε.Ε- Συντελεστής ΦΠΑ

Το πρώτο γράφημα (εικόνα 9), μας δείχνει την φορολογία στην Ε.Ε, όπως αυτή διαμορφώθηκε από την 1^η Ιανουαρίου το 2020 και συγκεκριμένα, το συντελεστή του ΦΠΑ. Παρατηρούμε ότι η ευρωπαϊκή χώρα με την χαμηλότερη φορολογία είναι το Λουξεμβούργο με 17%, διατηρώντας ένα από τα υψηλότερα παγκοσμίως κατά κεφαλή ΑΕΠ, ήτοι 114,82 δισεκατομμύρια και ονομαστικό ΑΕΠ 70,92 δισεκατομμύρια.

Ακολουθεί η Μάλτα με 18%, έχοντας κατά κεφαλή ΑΕΠ 30,55 δισεκατομμύρια και ονομαστικό ΑΕΠ 14,27 δισεκατομμύρια. Στην τελευταία θέση είναι η Ουγγαρία με συντελεστή φόρου 27% και κατά κεφαλή ΑΕΠ 12,78 δισεκατομμύρια. Η χώρα μας, όπως έχει ήδη παρουσιαστεί, βρίσκεται στην όγδοη θέση με συντελεστή 24%.

Εικόνα 10. Η φορολογία στην Ε.Ε- Κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΑΔ, Άμεσοι και Έμμεσοι Φόροι

Στο δεύτερο γράφημα (εικόνα 10), παρουσιάζονται τα έσοδα που προέρχονται από τους άμεσους και τους έμμεσους φόρους για κάθε κράτος μέλος και τα συνολικά φορολογικά έσοδα, ως ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ). Η χώρα με τα υψηλότερα έσοδα από τους άμεσους φόρους είναι η Δανία με ποσοστό 30,6% και φορολογικό συντελεστή 25%, ενώ ακολουθεί η Σουηδία με ποσοστό 18%. και φορολογικό συντελεστή 22% από το 2020 έως και σήμερα. Η Σουηδία, επιπλέον, είναι και πρωτοπόρα στα έσοδα από τους έμμεσους φόρους με ποσοστό 22,2%, ενώ την ακολουθεί η Κροατία με ποσοστό 20,3% και φορολογικό συντελεστή 25%.

Η χώρα μας βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις, σχετικά με τα έσοδα από τους άμεσους φόρους, με ποσοστό μόλις 9,9%, ενώ είναι η τρίτη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τα υψηλότερα έσοδα από έμμεσους φόρους με ποσοστό 17,5%.

Η καταπολέμηση του φαινομένου της φοροδιαφυγής, αποτελεί φλέγον ζήτημα την τελευταία δεκαετία στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, λόγω των αλληπάλληλων αποκαλύψεων, όπως για παράδειγμα τα λεγόμενα Panama Papers.

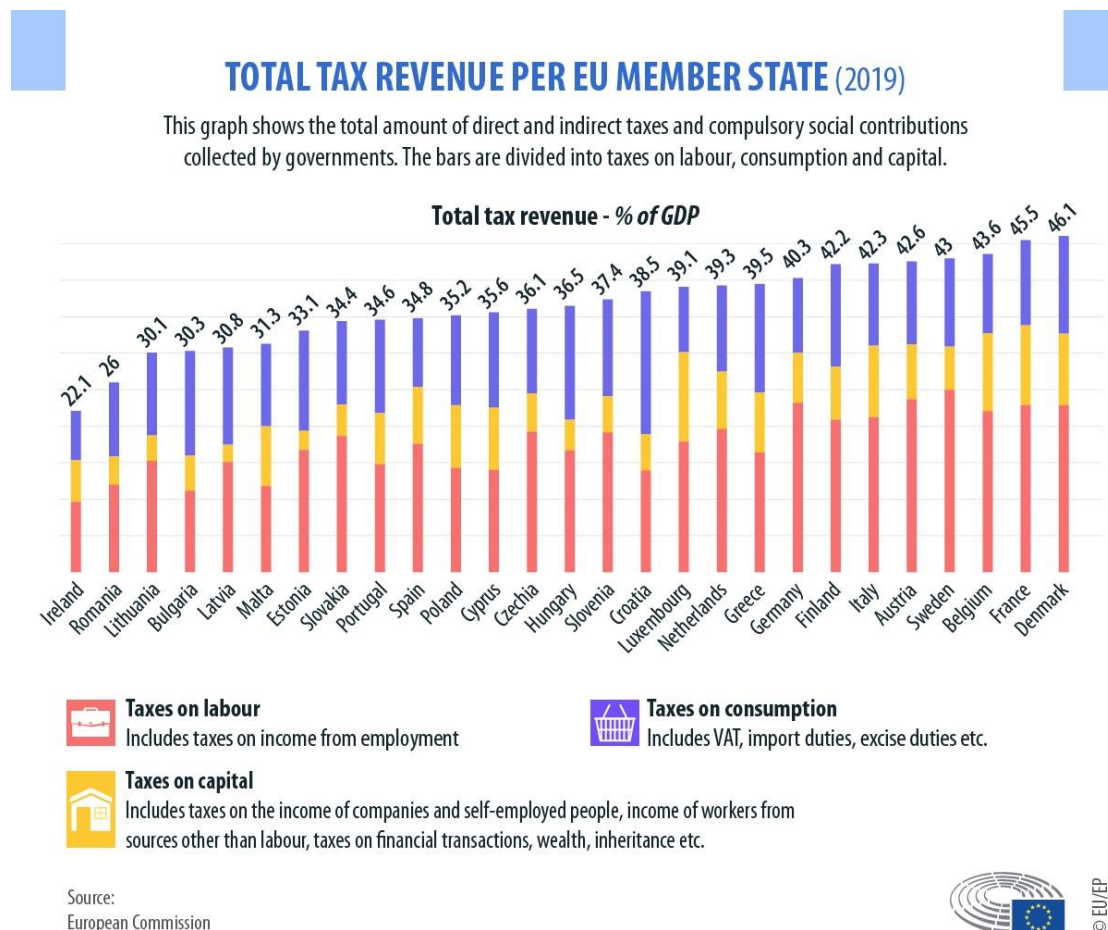
Περαιτέρω, οι απλήρωτοι φόροι, σε συνδυασμό με τη θύελλα αντιδράσεων από τις αποκαλύψεις των περιπτώσεων φοροδιαφυγής, δημιούργησαν μια έντονη δυσαρέσκεια του ευρωπαϊκού κόσμου, με αποτέλεσμα να αυξάνονταν οι περιπτώσεις απλήρωτων φόρων τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα το Σεπτέμβριο του 2020, να συσταθεί η Επιτροπή Φορολογικών Υποθέσεων (FISC), στηρίζοντας ενεργά το έργο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής (ECON) στον τομέα της φορολογίας και της καταπολέμησης της φορολογικής απάτης.

Τέλος, το ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συγκρότησε ειδικές επιτροπές, όπως για παράδειγμα η επιτροπή οικονομικού εγκλήματος και η εξεταστική επιτροπή για τη διερεύνηση των παραβάσεων σε σχέση με τη νομιμοποίηση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

6.2 Συνολικά Φορολογικά Έσοδα κρατών Ευρωπαϊκής Ένωσης (2019)

Εικόνα 11. Total Tax Revenue Per EU Member State (2019)

Η δίκαιη κατανομή των φόρων αποτελεί προτεραιότητα για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Στο παραπάνω γράφημα (εικόνα 11), παρουσιάζονται τα συνολικά φορολογικά έσοδα των κρατών της Ε.Ε κατά το 2019. Ειδικότερα, οι φόροι διαιρούνται σε τρεις κατηγορίες, τους φόρους εργασίας (taxes on labour), τους φόρους κατανάλωσης (taxes on consumption) και τους φόρους κεφαλαίου (taxes on capital).

Όπως παρουσιάζεται, η χώρα με το μεγαλύτερο ποσοστό φορολογικών εσόδων είναι η Δανία με ποσοστό 46,1% και φορολογικό συντελεστή 25%. Ειδικότερα, οι εισαγωγές και οι εξαγωγές της χώρας αντιπροσωπεύουν το 30% του ΑΕΠ, ενώ βάσει της ετήσιας έρευνας της Παγκόσμιας Τράπεζας, η Δανία κατατάσσεται στην 5^η

υψηλότερη θέση παγκοσμίως ως προς την ανάπτυξη και την οικονομία της (Ease Doing Business, 2020).

Στη δεύτερη θέση και με ελάχιστη διαφορά, είναι η Γαλλία με ποσοστό φορολογικών εσόδων 45,5 % και φορολογικό συντελεστή 20%, μειωμένος κατά 5% σε σχέση με το 2018 (25%). Η χώρα της Γαλλίας παρουσιάζει υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης, αφού η ανάπτυξη ανήλθε πάνω από 2,4% για το 2019, ενώ εντάσσεται και στην 31^η θέση ως προς την ανάπτυξη και την οικονομία της παγκοσμίως. (Ease Doing Business, 2020).

Ακόμη, η χώρα με το χαμηλότερο ποσοστό φορολογικών εσόδων για το 2019 είναι η Ιρλανδία με ποσοστό εσόδων 22,1 % και φορολογικό συντελεστή 23%. Το νησί των 4,2 εκατομμυρίων κατοίκων, όπως παρουσιάζεται στο γράφημα είχε τα χαμηλότερα ποσοστά, τόσο σε φόρους από κατανάλωση, όσο και σε φόρους κεφαλαίου και εργασίας. Παρόλα αυτά το 2019 το ΑΕΠ της Ιρλανδίας αυξήθηκε με ρυθμό 6,7%, που ήταν και ο υψηλότερος στην Ευρωπαϊκή Ένωση για το 2019.

Τέλος, η χώρα μας, κατατάσσεται στην ένατη θέση, με ποσοστό φορολογικών εσόδων 39.5% για το 2019 και ανάπτυξη 1,9%, με το ΑΕΠ να ανέρχεται σε 194,4 δισεκατομμύρια ευρώ, συγκριτικά με το ποσό των 190,8 δισεκατομμύρια ευρώ το 2018 (Ετήσια Έκθεση ΕΛΣΤΑΤ, 2019).

6.3 Κατά κεφαλήν φοροδιαφυγή Ευρωπαίων

Σύμφωνα με τα οικονομικά στοιχεία του 2019, στον πίνακα που ακολουθεί (εικόνα 12), παρουσιάζονται οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως προς το ποσοστό της κατά κεφαλήν φοροδιαφυγής. (Καθημερινή,2019)

Εικόνα 12. Κατά κεφαλήν φοροδιαφυγή των Ευρωπαίων

Πηγή δεδομένων: Η Καθημερινή, (2019)

Στην πρώτη θέση βρίσκεται η χώρα της Ιταλίας με κατά κεφαλή φοροδιαφυγή να ανέρχεται σε 3.156 ευρώ ανά κάτοικο και φορολογικό συντελεστή 22%. Οι Ιταλοί φοροδιαφεύγουν, καθώς η χώρα κατατάσσεται χαμηλά στον τομέα της οικονομικής ανάπτυξης, ενώ η διακύμανση της ανεργίας ανέρχεται πάνω από 20%. Παράλληλα, η βιομηχανία στη χώρα φθίνει λόγω του υψηλού κόστους εργασίας συγκριτικά με άλλες βιομηχανικές χώρες.

Στη δεύτερη θέση κατατάσσεται η χώρα της Δανίας με κατά κεφαλή φοροδιαφυγή 3.027 ευρώ ανά άτομο, μόλις 129 ευρώ λιγότερα από την χώρα της Ιταλίας και φορολογικό συντελεστή 25%. Οι κάτοικοι της σκανδιναβικής χώρας φοροδιαφεύγουν, καθώς τα τελευταία χρόνια η χώρα έχει δυσφημιστεί εξαιτίας της εμπλοκής των τραπεζών σε σκάνδαλα ξεπλύματος μαύρου χρήματος, παρόλο που όπως παρουσιάστηκε ανωτέρω, έχει το μεγαλύτερο ποσοστό φορολογικών εσόδων με 46,1%.

Η Ελλάδα, κατατάσσεται στην 7η θέση των ευρωπαϊκών χωρών, ως προς το ποσοστό της κατά κεφαλήν φοροδιαφυγής με 1.847 ευρώ, ενώ ακολουθεί η Γαλλία με 1.739 ευρώ και συντελεστή φόρου 20%.

6.4 Μέτρα καταπολέμησης της φοροδιαφυγής στην Ευρώπη

Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Φορολογίας- European Tax Observatory

Την 1^η Ιουνίου του 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην προσπάθεια συνεχούς καταπολέμησης του φαινομένου, ανακοίνωσε την έναρξη του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου Φορολογίας, ενός νέου ερευνητικού εργαστηρίου, το οποίο θα συμβάλει στην καταπολέμηση της φορολογικής απάτης της Ε.Ε.

Αποτελεί μια ανεξάρτητη μορφή, ενώ χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, με στόχο την έρευνα, την ανάλυση και την ανταλλαγή δεδομένων των ευρωπαϊκών κρατών, προτείνοντας πρωτοβουλίες και πολιτικές για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Επιπλέον, έχει ευρύτερο στόχο τη χάραξη επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού, ενημερώνοντας παράλληλα τα κράτη με συνεχείς εκθέσεις και υπομνήματα, ενώ, τέλος, μέσω αυτής της κίνησης, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύτηκε να προωθήσει δίκαιη, αποτελεσματική και βιώσιμη φορολογία στα κράτη μέλη.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2020

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάιο του 2020, εξέδωσε ανακοίνωση (Brussels, 18.5.2020 COM) σχετικά με την φορολογία των επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρουσιάζοντας ένα μακροπρόθεσμο προγραμματισμό, με στόχο να βοηθήσει την Ευρώπη να ανακάμψει από την πανδημία του COVID-19, συμβάλλοντας παράλληλα στην εξασφάλιση επαρκών δημόσιων εσόδων, τουλάχιστον για τα επόμενα δύο έτη. Τα μέτρα που περιλαμβάνονται είναι τα εξής:

Η εξασφάλιση μεγαλύτερης δημόσιας διαφάνειας, καθώς προτάθηκε, μεγάλες εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην Ε.Ε να δημοσιεύουν τους πραγματικούς φορολογικούς συντελεστές τους, αντιμετωπίζοντας το φαινόμενο των εικονικών εταιριών.

Η στήριξη της ανάκαμψης, έχοντας ως στόχο την ενθάρρυνση των επιχειρήσεων να χρηματοδοτούν τις δραστηριότητές τους, μέσω ιδίων κεφαλαίων αντί να προβαίνουν σε δανεισμό. (European Commission, 2020)

Digital Asset Custody Company (D.A.C)

Ένα σημαντικό κομμάτι στον ενεργό ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση του προβλήματος, είναι η προσπάθεια νομοθετικών προτάσεων τα τελευταία χρόνια σχετικά με τη φορολογία και συγκεκριμένα με στόχο την ανταλλαγή πληροφοριών μέσω της Οδηγίας Διοικητικής Συνεργασίας (DAC). Τα κράτη μέλη, στην προσπάθεια να ενισχύσουν την καταπολέμηση της διασυνοριακής φοροδιαφυγής, δημιούργησαν την Οδηγία Διοικητικής Συνεργασίας (Digital Asset Custody Company), διασφαλίζοντας τα κέρδη και συμβάλλοντας παράλληλα στην ορθή λειτουργία της αγοράς. Το DAC, έχει ως στόχο τη δημιουργία ειδικού πλαισίου για την αποτελεσματική και αποδοτική συνεργασία μεταξύ των διοικήσεων των κρατών.

Βασικός στόχος αποτελεί η προσπάθεια για να διασφαλιστεί :

- η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών επί χρηματοοικονομικών λογαριασμών, των οποίων οι δικαιούχοι είναι φορολογικοί κάτοικοι άλλης χώρας της Ε.Ε
- η ανταλλαγή διασυνοριακών αποφάσεων, για τον καλύτερο και αποτελεσματικότερο έλεγχο των πρακτικών που εφαρμόζουν συγκεκριμένες εταιρίες
- η υποβολή εκθέσεων ανά χώρα εκ μέρους των μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικές χώρες, για την καταπολέμηση των πρακτικών επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού (τις οποίες δεν διαθέτουν οι εγχώριες εταιρείες)
- η πληροφορία σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Εκτός από τα προαναφερθέντα, υπάρχουν και άλλες προτάσεις, ως προς την εταιρική φορολογία, όπως η φορολόγηση των μεγάλων, οικονομικά, εταιριών, οι οποίες δραστηριοποιούνται στην ψηφιακή οικονομία. Με αυτό τον τρόπο τα κράτη μέλη μπορούν να φορολογούν και να ελέγχουν τα κέρδη ευκολότερα ενώ παράλληλα

μπορεί να θεσπιστεί ένα κοινό φορολογικό σύστημα ψηφιακών υπηρεσιών επί των εσόδων τους.

6.5 Συμπέρασμα

Τα βασικότερο συμπέρασμα που προκύπτει, είναι η αναποτελεσματικότητα του φορολογικού συστήματος, καθώς σήμερα η δύναμη του κρυπτονομίσματος και άλλων μορφών εισοδήματος, δεν καλύπτονται από την υποχρέωση των δικαιούχων, στην υποβολή των στοιχείων τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, εκτός από τον αναμενόμενο βαθμό αύξησης των ενδιαφερομένων, την δυνατότητα να παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αφορολόγητα από τα κράτη, αυξάνοντας ακόμα περισσότερο τα διαφυγόντα κέρδη.

Περαιτέρω, ένα ακόμη συμπέρασμα, είναι η αδυναμία παροχής στήριξης στα κράτη μέλη της Ευρώπης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να καθοδηγεί και να βοηθήσει τα κράτη μέλη, επιλύοντας το πρόβλημα της επικοινωνίας και της αποτελεσματικής ανταλλαγής πληροφοριών. Έτσι οι φορολογικές αρχές θα έχουν καλύτερη εικόνα για τους τομείς που πλήττονται από φαινόμενα της φοροδιαφυγής, ούτως ώστε να είναι σε θέση να λάβουν αποτελεσματικά μέτρα.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι ακόμα και οι πληροφορίες που, ήδη, ανταλλάσσουν οι αρχές, δεν αξιοποιούνται κατά κανόνα επαρκώς. Τα κράτη μέλη δεν προβαίνουν σε άμεση διερεύνηση των πληροφοριών με αποτέλεσμα να προκύπτει φορολογικό έλλειμα και το πρόβλημα της φοροδιαφυγής να αυξάνεται. Συγκεκριμένα το 2020, ελεγκτές διαπίστωσαν ότι τα ποσοστά ανταλλαγής πληροφοριών ήταν χαμηλά ενώ παράλληλα οι πληροφορίες ήταν χαμηλής ποιότητας, χωρίς ωστόσο να αξιοποιηθούν επαρκώς.

Γι' αυτό το λόγο, σύμφωνα με την Αντιπρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Ildikó Gáll-Pelcz το 2020: «η φορολογική δικαιοσύνη είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομία της Ε.Ε, καθώς ενισχύει το αίσθημα ασφάλειας των φορολογουμένων, αυξάνει τις επενδύσεις και τονώνει τον ανταγωνισμό και την καινοτομία» (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2021).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΥΠΕΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ

7.1 Εισαγωγή- Ορισμός

Οι offshore εταιρίες μεταφράζονται στα ελληνικά ως εξωχώριες, υπεράκτιες ή ακόμη και υπερπόντιες εταιρίες. Υπεράκτια ή εξωχώρια εταιρία, σύμφωνα με τον επίσημο ορισμό που δίνεται από την ελληνική νομοθεσία (Ν.3091/2002 και ΠΟΛ. 1041/5.3.2003) καλείται η εταιρία που έχει την έδρα της σε αλλοδαπή χώρα και με βάση τη νομοθεσία της οποίας δραστηριοποιείται αποκλειστικά σε άλλες χώρες, απολαμβάνοντας παράλληλα ιδιαίτερα ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση.

Πιο συγκεκριμένα, η λέξη αναλύεται σε υπερ και άκτος, δηλαδή μακριά από την ακτή ή διαφορετικά off (μακριά) και shore (ακτή). Είναι, επομένως, η εταιρία η οποία έχει τη βάση της σε κάποια άλλη χώρα του εξωτερικού, προκειμένου να επωφεληθεί από το φορολογικό πλαίσιο της ξένης χώρας, μειώνοντας παράλληλα το κόστος της από τους φόρους.

Αναγνωρίζονται διεθνώς, ως ένα νομικό πρόσωπο που έχει απεριόριστη διάρκεια ζωής, καλύπτοντας τις υποχρεώσεις του στο κράτος στο οποίο συστάθηκε. Ο βασικός σκοπός δημιουργίας τους είναι η μείωση των φορολογικών δαπανών στις διεθνείς δραστηριότητες μιας εταιρίας, ενώ αποτελούν το απόλυτο μέσο ώστε να μην πληρώνει φόρους η ελίτ των πλουσίων. Δεν θα ήταν, άλλωστε, υπερβολή να τονιστεί, ότι βρίσκονται στο επίκεντρο της επικαιρότητας παγκοσμίως, καθώς πάνω από το 50% των παγκόσμιων συναλλαγών γίνονται μέσω αυτών (Saxson, 2011).

Παρατηρείται ωστόσο μια λανθασμένη εικόνα, ότι ο σκοπός τους είναι η απόκρυψη των οικονομικών κερδών που προκύπτουν από διάφορες παράνομες

δραστηριότητες και κέρδη. Στην πραγματικότητα, η πλειοψηφία των επιχειρήσεων που συστήνουν μια εξωχώρια εταιρία, έγκειται στην προσπάθεια φοροαποφυγής και όχι φοροδιαφυγής, κάτι που δεν δηλώνεται όπως είναι φυσικό στο καταστατικό τους.

Συμπερασματικά, μέσω της ίδρυσης τους, εξυπηρετείται η βελτιστοποίηση των φορολογικών επιβαρύνσεων για πολλές επιχειρήσεις στην οικονομία σήμερα. Προκύπτει, εύλογα, άλλωστε το ερώτημα, ότι εάν οι κυβερνήσεις των εκάστοτε κρατών δεν ήθελαν να υπάρχουν όλες αυτές οι δυνατότητες μέσω της ίδρυσης offshore εταιριών, θα τις είχαν απαγορεύσει, κάτι φυσικά που δεν θα σύμφερε κανέναν στο παιχνίδι των διευκολύνσεων του παγκόσμιου πλούτου (Μαντικίδης, 2020).

Οι χρήσεις που προκύπτουν από την ίδρυση μιας υπεράκτιας εταιρίας είναι πολλαπλές, τόσο νόμιμες, όσο και παράνομες.

Στις νόμιμες χρήσεις, υπάγεται κυρίως η προσπάθεια αποφυγής της διπλής φορολόγησης και της προστασίας, τόσο των περιουσιακών δεδομένων, όσο και της πνευματικής ιδιοκτησίας των συμμετεχόντων. Ακόμα, μέσω της ίδρυσης offshore εταιρίας, ενισχύεται η προσπάθεια της φοροαποφυγής και του διεθνούς εμπορίου, κυρίως όταν ο ιδιοκτήτης δεν έχει μόνιμη κατοικία και αναζητά νέους επιχειρηματικούς ορίζοντες.

Από την άλλη, μια ιδιαίτερος παράνομη χρήση από την ίδρυση της εταιρίας είναι το γεγονός, ότι μέσω των υπεράκτιων εταιριών, υποθάλπονται χρηματοδοτήσεις τρομοκρατίας, επενδυτικές και γενικότερα οικονομικές απάτες. Αυτό ενισχύει την φοροδιαφυγή σε συνδυασμό με την παράλληλη νομιμοποίηση των εσόδων, ελκύνοντας σημαντικά όλο ένα και περισσότερους επενδυτές.

7.2 Καθεστώς Ίδρυσης Offshore

Η ίδρυση μιας offshore εταιρίας είναι νόμιμη. Σύμφωνα με Παγκόσμια Εποπτική Αρχή (Financial Action Task Force), η οποία είναι υπεύθυνη για το ξέπλυμα

μαύρου χρήματος, οι εταιρίες διαχείρισης επενδύσεων αλλά και καταπιστευμάτων, μπορούν να ιδρυθούν σε υπεράκτια εδάφη για την πραγματοποίηση νόμιμων δραστηριοτήτων. Ένα παράδειγμα αποτελεί η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων, οι συγχωνεύσεις και η διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων.

Η φορολογία στις υπεράκτιες εταιρίες είναι σχεδόν μηδενική και η δήλωση τους στην εκάστοτε φορολογική αρχή, αποτελεί επιλογή του ιδιοκτήτη της. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι κανείς δεν μπορεί να πληροφορηθεί ποιος πραγματικά βρίσκεται πίσω από την εταιρία, καθώς χάνονται τα ίχνη του μέσα από την ανωνυμία στους λογαριασμούς.

Ακόμη, εταιρείες ή ιδιώτες συχνά χρησιμοποιούν αυτή την τακτική, μέσω εικονικών εταιριών για την πραγματοποίηση χρηματοοικονομικών συναλλαγών, με στόχο την απόκρυψη της κυριότητας των περιουσιακών τους στοιχείων. Έτσι μέσω των ανώνυμων λογαριασμών προβαίνουν σε αναλήψεις και αγορές χρημάτων, χωρίς να αφήνουν κανένα ίχνος εύρεσης. Ένα παράδειγμα αποτελούν οι Βερμούδες, οι οποίες συγκαταλέγονται μαζί με τον Παναμά στις δέκα περιοχές ανά τον κόσμο με την χαμηλότερη φορολογία και στη διαχείριση επιχειρηματικών υπηρεσιών και επενδύσεων.

7.3 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα υπεράκτιων εταιριών

Το βασικότερο πλεονέκτημα, όπως προαναφέρθηκε είναι η αποφυγή των φόρων, καθώς οι εταιρίες που συστήνουν offshore εταιρίες αναζητούν κράτη με πολύ χαμηλή έως ελάχιστη φορολογία. Η αποφυγή των φορολογικών επιβαρύνσεων γίνεται μέσω της μεταφοράς των κερδών από τις χώρες με μεγάλους φορολογικούς συντελεστές σε χώρες με χαμηλούς ή και μηδενικούς συντελεστές.

Από την άλλη ένα σημαντικό πλεονέκτημα, έχει να κάνει με την ανωνυμία και το τραπεζικό απόρρητο του ιδιοκτήτη, η οποία εξασφαλίζεται και για τους μετόχους αλλά και την δυνατότητα σύστασης της εταιρίας με μόνο ένα μέτοχο. Η ανωνυμία είναι ένα σημαντικό πλεονέκτημα, το οποίο διασφαλίζεται με το σύστημα των «nominees

third party directors», κάτι που συνήθως εξασφαλίζεται από τον φορέα που επιμελήθηκε την ίδρυση της εκάστοτε εταιρίας. Η ανωνυμία των μετοχών, επιτυγχάνεται με την παράλληλη ίδρυση ενός υπεράκτιου εμπιστεύματος (offshore trust), στο οποίο διαχειριστές (trustees) είναι οι μέτοχοι, που έχουν σύμφωνα με τον νόμο την κυριότητα (legal ownership) και εμφανίζονται προς τις έξω συναλλαγές που διενεργούνται προς όφελος των αληθινών μετοχών (beneficiaries), των οποίων όμως τα δικαιώματα εξασφαλίζονται με το ιδρυτικό έγγραφο (trust deed). Η ιδιωτική αυτονομία επιτρέπει, λοιπόν, την ελεύθερη διαμόρφωση των εσωτερικών σχέσεων, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η προστασία των τρίτων (Παμπούκης 2010).

Τέλος, ένα σημαντικό πλεονέκτημα στην ίδρυση μιας εξωχώριας εταιρίας, αποτελεί η εύκολη σύσταση της, χωρίς χρονοβόρες διαδικασίες, ενώ ακόμη, στην Ελλάδα δεν υπάρχει η υποχρέωση τήρησης βιβλίων και φορολογικών στοιχείων.

Ωστόσο, η δημιουργία μιας εξωχώριας εταιρίας έχει και σημαντικά μειονεκτήματα ως προς την ίδρυση της. Αρχικά, η επιμέλεια σε υπεράκτια κέντρα είναι πιο αυστηρή συνήθως από τις περισσότερες χώρες, εφαρμόζοντας αυστηρή πολιτική. Ένα παράδειγμα έχει να κάνει με το άνοιγμα τραπεζικού λογαριασμού στο όνομα μιας υπεράκτιας εταιρίας. Εκεί η τράπεζα απαιτεί κατά κανόνα τα έγγραφα επαλήθευσης της ταυτότητας, τόσο από τους υπογράφοντες στο λογαριασμό, όσο και την προσκόμιση επαγγελματικών συστατικών επιστολών από έναν λογιστή ή έναν τραπεζίτη.

Ακόμη, για κανονιστικούς λόγους, συχνά παρατηρείται το φαινόμενο ορισμένες χώρες να έχουν νομοθεσία κατά του φορολογικού παράδεισου. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, η διεξαγωγή εργασιών και συναλλαγών σε αυτές τις χώρες να καθίσταται δύσκολη στην προσπάθεια χρησιμοποίησης μιας υπεράκτιας εταιρίας.

Τέλος, σε περίπτωση θανάτου του μετόχου της offshore, κρίνεται απαραίτητο να έχει στη διαθήκη του εισηγμένη προς επικύρωση την υπεράκτια δικαιοδοσία, η οποία συνήθως προσθέτει κόστος αλλά και καθυστέρηση στην προσπάθεια διαχείρισης και διαμοιρασμού της περιουσίας του μετόχου.

7.4 Φορολογικοί Παράδεισοι- Tax Heaven

Με τον όρο φορολογικός παράδεισος ή φορολογικό καταφύγιο (tax heaven), ονομάζονται οι χώρες-κράτη, οι οποίες διαθέτουν ειδική φορολογική πολιτική με χαμηλή ή και καθόλου φορολογία. Προσφέρουν, δηλαδή, ελάχιστη φορολογική υποχρέωση, έως και καθόλου σε ξένα άτομα και επιχειρήσεις. Έτσι οι επενδυτές μεταφέρουν κεφάλαια ή τα περιουσιακά τους στοιχεία λαμβάνοντας σημαντικά φορολογικά οφέλη.

Το 1998 ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) προσδιόρισε τα χαρακτηριστικά των φορολογικών παραδείσων. Τα σημαντικότερα από αυτά είναι:

- η έλλειψη διαφάνειας
- η έλλειψη αποτελεσματικής ανταλλαγή πληροφοριών
- η αδυναμία αναζήτησης και εύρεσης του πραγματικού ιδιοκτήτη
- η μη επιβολή φόρου επί των σχετικών εσόδων

Παρόλα αυτά, οι φορολογικοί παράδεισοι δεν είναι εντελώς αφορολόγητοι, καθώς πολλές φορές χρεώνουν χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή από άλλες χώρες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, οι δικαιοδοσίες χαμηλού φόρου να χρεώνουν γενικά και υψηλούς δασμούς για την κάλυψη των ζημιών από τα φορολογικά έσοδα.

Επίσης, οι φορολογικοί παράδεισοι χρεώνουν τέλη για νέα εγγραφή εταιριών και χρεώσεις ανανέωσης, τα οποία καταβάλλονται κάθε χρόνο αλλά και τέλη αδείας. Αυτές οι επιβαρύνσεις, προσθέτουν ένα επαναλαμβανόμενο σταθερό εισόδημα για τους φορολογικούς παραδείσους. Έτσι με την προσέλκυση ξένων επιχειρήσεων, η χώρα κερδίζει περισσότερα φορολογικά έσοδα από ότι πριν, ενώ τέλος μπορεί να επωφεληθεί μέσω των νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, ως προς την αύξηση της απασχόλησης και των θέσεων εργασίας για τους ντόπιους κάτοικους.

7.5 Σπουδαιότεροι φορολογικοί παράδεισοι παγκοσμίως

Βερμούδες

Οι Βερμούδες κηρύχθηκαν, ως σπουδαιότερος φορολογικός παράδεισος στον κόσμο το 2016 από την ομοσπονδία των 20 ανεξάρτητων φιλανθρωπικών οργανισμών που εστιάζουν στην μείωση της φτώχειας παγκοσμίως (Oxfam, 2016). Οι Βερμούδες προσελκύουν εκατοντάδες offshore εταιρίες, καθώς έχουν μηδενικό φορολογικό συντελεστή αλλά και φόρο εισοδήματος.

Ολλανδία

Η Ολλανδία είναι το πιο δημοφιλές φορολογικό καταφύγιο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός, ότι η ίδια η κυβέρνηση χρησιμοποιεί φορολογικά κίνητρα, όπως χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές και επιδοτήσεις για νέες επιχειρήσεις, ώστε να προσελκύσει επιχειρήσεις να επενδύσουν στην Ολλανδία.

Λουξεμβούργο

Η χώρα του Λουξεμβούργου ξεχωρίζει στους φορολογικούς παράδεισους, καθώς προσφέρει σημαντικά φορολογικά οφέλη με μηδενικό ποσοστό παρακράτησης φόρων. Παρόλα αυτά έχει γίνει η χώρα με την μεγαλύτερη παρακολούθηση από το FBI και τις μυστικές υπηρεσίες ελέγχου από το 2018 έως σήμερα.

Νήσοι Κέιμαν

Οι Νήσοι Κέιμαν ελκύουν μεγάλο ποσοστό επενδυτών, καθώς δεν διαθέτουν φόρους εισοδήματος, φόρους υπεραξίας, φόρους μισθοδοσίας ενώ παράλληλα η χώρα δεν παρακρατεί φόρους σε ξένες οντότητες. Άλλωστε το 2018 βρέθηκαν στην 3η θέση της λίστας με τους σπουδαιότερους φορολογικούς παράδεισους, κατέχοντας 1,4

τρισεκατομμύρια δολάρια σε περιουσιακά στοιχεία. Αν και έγιναν ευρέως γνωστοί για την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, σήμερα φιλοξενούν μερικές από τις μεγαλύτερες τράπεζες, εταιρείες και hedge funds παγκοσμίως.

7.6 Κορυφαίες εταιρείες που επωφελούνται από τους φορολογικούς παραδείσους

Apple

Η Apple έχει συγκεντρώσει σήμερα πάνω από 215 δισεκατομμύρια δολάρια ως υπεράκτια, χρησιμοποιώντας κυρίως την Ιρλανδία σαν φορολογικό καταφύγιο. Επίσης η εταιρία θα είχε οφειλές ύψους 65,4 δισεκατομμυρίων δολαρίων στην κυβέρνηση των ΗΠΑ, εάν δεν επωφελούνταν από την δημιουργία φορολογικού παραδείσου.

Nike

Η εταιρία διατηρεί υπεράκτια κέρδη πάνω από 11 δισεκατομμύρια δολάρια. Χρησιμοποιεί ως κύριο φορολογικό καταφύγιο τις Βερμούδες, καθώς διαφορετικά, θα πλήρωνε περίπου 4 δισεκατομμύρια δολάρια σε φόρους στην κυβέρνηση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η εταιρία να πληρώνει 1,4% φορολογικό συντελεστή στις ξένες κυβερνήσεις, για όλα αυτά τα υπεράκτια κέρδη, υποδεικνύοντας ότι σχεδόν όλα τα χρήματα κατέχονται επίσημα από θυγατρικές σε φορολογικούς παραδείσους.

Goldman Sachs

Τα σημερινά υπεράκτια οφέλη της εταιρίας, κυμαίνονται σε 30 δισεκατομμύρια δολάρια. Όπως η Nike έτσι και η Goldman Sachs χρησιμοποιεί τις Βερμούδες ως φορολογικό παράδεισο.

Τέλος, αξίζουν να τονιστεί, ότι μερικές από τις μεγαλύτερες αμερικανικές εταιρίες στην παγκόσμια αγορά, όπως η IBM, η Pfizer και η Exxon Mobil, έχουν συγκεντρώσει συνολικά 4,2 τρισεκατομμύρια δολάρια σε κέρδη μέσω των offshore εταιριών. Χρησιμοποιούν τους φορολογικούς παράδεισους, με βασικό σκοπό να μειώσουν το πραγματικό φορολογικό τους συντελεστή στο 25,9% από τον νόμιμο φορολογικό συντελεστή των ΗΠΑ που είναι 35%.

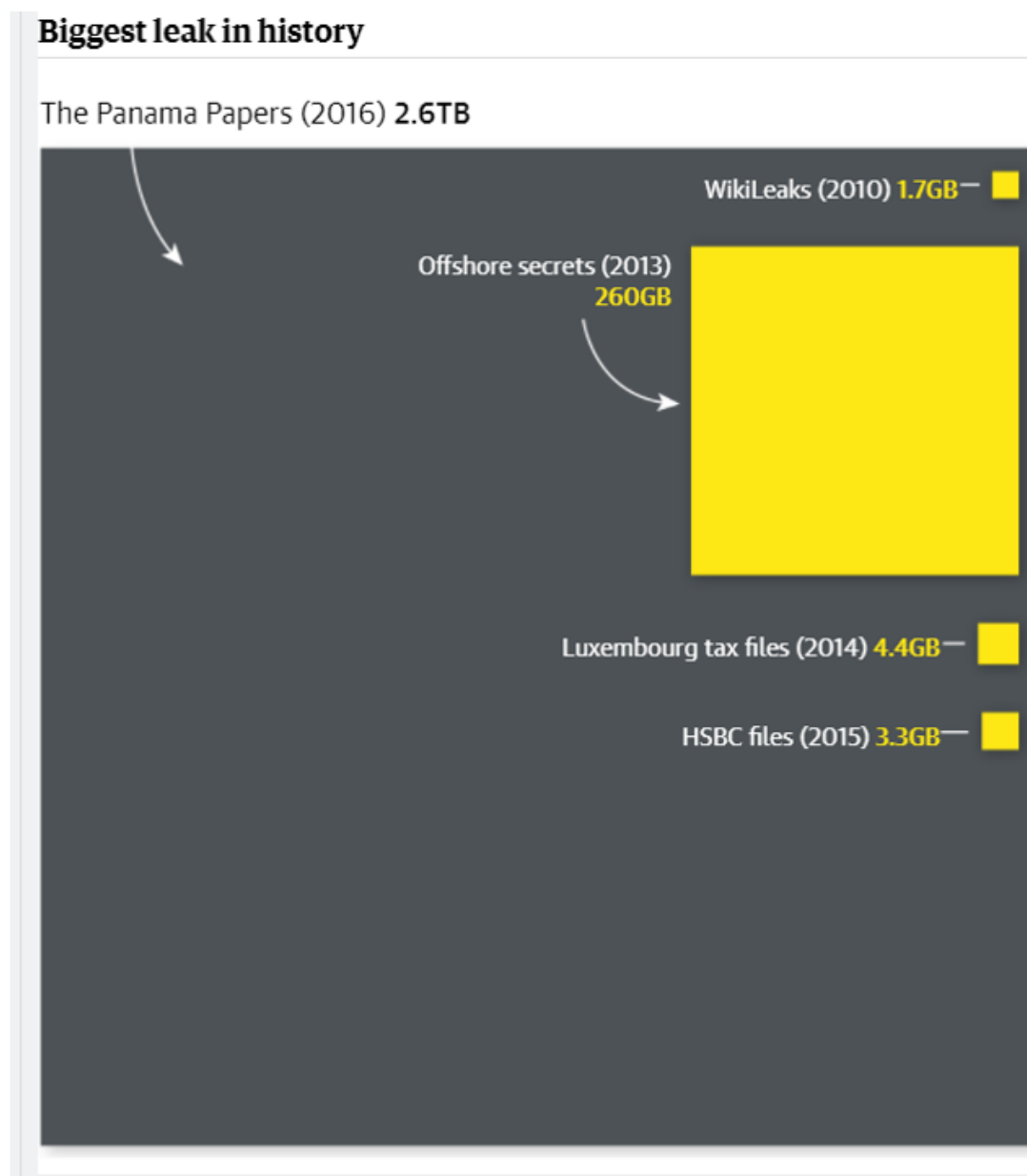
7.7 Panama Papers

Το 2016 η Διεθνής Κοινοπραξία Ερευνητικών Δημοσιογράφων (International Consortium of Investigative Journalists-ICIJ), δημοσιοποίησε 12 εκατομμύρια έγγραφα για πάνω από 25.000 εταιρίες, τα οποία αφορούσαν υποθέσεις φοροδιαφυγής παγκοσμίως, υπό την ευθύνη του δικηγόρου κολοσσού Mossack Fonseca στον Παναμά, τα οποία κατονομάστηκαν ως Panama Papers.

Συγκεκριμένα, τα έγγραφα που δημοσιοποιήθηκαν, ελήφθησαν από την γερμανική εφημερίδα Süddeutsche Zeitung, η οποία μοιράστηκε όλα τα στοιχεία σε ένα δίκτυο αποτελούμενο από 380 δημοσιογράφους σε 67 χώρες.

Στη χώρα μας, η δημοσιοποίηση έγινε αποκλειστικά από την εφημερίδα ΕΘΝΟΣ, καθώς είχε πρόσβαση στα δεδομένα διαρροής. Αποτέλεσε την μεγαλύτερη διαρροή στην οικονομική ιστορία, ξεπερνώντας ακόμα και τα λεγόμενα αμερικάνικα διπλωματικά «καλώδια» που κυκλοφόρησαν από το WikiLeaks το 2010 και αφορούσαν την διαρροή περισσότερων από 250.000 αμερικανικών διπλωματικών μυστικών στο Guardian.

Εικόνα 13. The Panama Papers (2016)

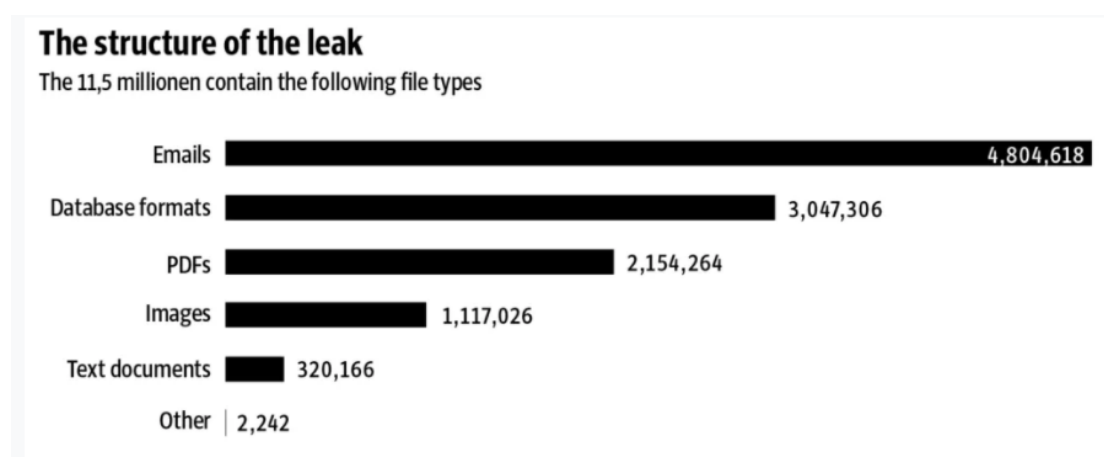
Πηγή δεδομένων: The Guardian, (2016)

Όπως παρουσιάζεται και στο ανωτέρω γράφημα (εικόνα 13), υπάρχουν 2,6 terabyte πληροφοριών και πάνω από 11,5 εκατομμύρια έγγραφα, που προέρχονται από την εσωτερική βάση της Mossack Fonseca. Στα έγγραφα που δημοσιοποιήθηκαν, περιλαμβάνονταν μηνύματα, email, συμβάσεις δανειοδότησης, τραπεζικές δηλώσεις που αφορούσαν offshore εταιρίες οι οποίες συνδέονταν με ανθρώπους από διάφορες χώρες, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας. Τα έγγραφα, επίσης, ανέφεραν

λεπτομέρειες και αποκαλύψεις πάνω στους μηχανισμούς των offshore, αλλά και τον τρόπο λειτουργίας τους.

Αξίζει να αναφερθεί, ότι ορισμένα από τα μυστικά τα οποία αποκαλύφθηκαν περιλάμβαναν παγκόσμιου βεληνεκούς πρόσωπα, όπως ο στενός συνεργάτης του Ρώσου πρόεδρου Βλαντίμιρ Πούτιν Sergei Roldugin, ο πρωθυπουργός του Πακιστάν Nawaz Sharif, αλλά και μέλη της επιτροπής δεοντολογίας της FIFA. Χαρακτηριστικά, κατονομάστηκαν 128 πολιτικοί και δημόσιοι αξιωματούχοι, διασημότητες αλλά και αστέρες του αθλητισμού (Capital, 2016).

Εικόνα 14. The structure of the leak

Πηγή δεδομένων: Linkurious, (2016)

Τέλος, η διαρροή αποτέλεσε την αφορμή το 2016 για την διενέργεια αυστηρότερων ερευνών και ελέγχων από τις αρμόδιες ελεγκτικές αρχές παγκόσμια. Τράπεζες όπως η HSBC και η Deutsche Bank, οι οποίες είχαν συνεργαστεί με την Mossack Fonseca, προχώρησαν σε αυστηρότερους ελέγχους, ενώ παράλληλα ο πρόεδρος του Παναμά Χουαν Κάρλος Βαρέλα, δεσμεύτηκε πως θα συνεργαστεί με όλες τις αρχές στα πλαίσια της έρευνας, εξαιτίας της διαρροής των εγγράφων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

8.1 Εισαγωγή- Ορισμός

Οικονομικό έγκλημα, καλείται το έγκλημα στο οποίο το ένα μέρος παρέχει οικονομικό όφελος και το άλλο μέρος έχει οικονομική απώλεια, περιλαμβάνοντας εγκλήματα, τα οποία βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση με το χρήμα. Το έγκλημα διαπράττεται κυρίως για προσωπικό όφελος και μπορεί να εμφανιστεί σε πολλές και διαφορετικές μορφές σε όλο τον κόσμο. Καθώς οι άνθρωποι γίνονται πιο πολιτισμένοι, τα εγκλήματα βίας δίνουν τη θέση τους σε πιο εκλεπτυσμένα εγκλήματα, γνωστά και ως οικονομικά (Κουράκης, 2007).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρει, ότι με τον όρο «οργανωμένο οικονομικό έγκλημα» νοούνται όλες οι δραστηριότητες οργανωμένων εγκληματικών ομάδων, οι οποίες κάνουν κατάχρηση του χρηματοοικονομικού συστήματος με σκοπό την αποκόμιση οικονομικού και προσωπικού οφέλους.

Από την άλλη, στην νομική επιστήμη και συγκεκριμένα στο ποινικό δίκαιο, δεν υπάρχει πάγιος ορισμός του όρου οικονομικού εγκλήματος. Παρόλα αυτά, η έννοια του προσδιορίζεται συνήθως με αναφορά στο έννομο αγαθό, δηλαδή η εθνική οικονομία στο σύνολό της και η οικονομική τάξη. Έτσι, ως οικονομικό έγκλημα ορίζεται η αθέμητη οικονομική δραστηριότητα, η οποία τελείται μέσω των επιχειρήσεων και έχει ως αποτέλεσμα την προσβολή, την απειλή και την βλάβη της ορθής και αποτελεσματικής λειτουργίας της οικονομίας ή των σημαντικών κλάδων και θεσμών της.

Οι ιδιαιτερότητες του οικονομικού εγκλήματος σε σχέση με το κοινό ποινικό έγκλημα, δημιουργούν πολλές δυσκολίες στην εύρεση και την άμεση αντιμετώπιση του από την πλευρά των αρχών. Οι δυσκολίες αυτές οφείλονται κυρίως στις πολυάριθμες εκφάνσεις του οικονομικού εγκλήματος, στην «άυλη» κίνηση του μέσω οικονομικών, χρηματιστηριακών και τραπεζικών συναλλαγών και κυρίως στο «πέπλο» νομιμότητας, κάτω από το οποίο κινείται.

Παρόλα αυτά, εμφανίζονται κοινά χαρακτηριστικά, καθώς οι άνθρωποι που συμμετέχουν είναι άτομα με εξειδικευμένες γνώσεις και δυνατότητα χρήσης πληροφοριών και μέσων. Άλλωστε, λόγω της ραγδαίας τεχνολογικής ανάπτυξης και της βελτίωσης των τεχνικών μέσων, παρατηρείται δυσκολία στον εντοπισμό και την αποκάλυψη τους από τις αρχές, ενώ ακόμη, το έδαφος ανάπτυξης του οικονομικού εγκλήματος είναι πρόσφορο, κυρίως λόγω των ελλειμάτων πληροφόρησης και ελέγχου.

Σήμερα είναι γνωστό ότι το οικονομικό έγκλημα είναι διαδεδομένο σε μεγάλο βαθμό, ενώ παράλληλα επηρεάζει ολόκληρη την παγκόσμια οικονομία. Ειδικότερα στη χώρα μας, το φαινόμενο της εγκληματικότητας έχει συνδεθεί με την διεθνή οικονομική κατάσταση και τις επιπτώσεις της κρίσης του κορονοϊού, που επηρέασε μαζικά όλους τους τομείς της οικονομίας, με αποτέλεσμα ολοένα και περισσότεροι να καταφεύγουν σε οικονομικά αδικήματα. Στο πλαίσιο αυτό, άλλωστε, είναι φυσικό να απασχολεί έντονα τον νομοθέτη, την επιστήμη αλλά και τον εφαρμοστή του δικαίου.

Τέλος, το οικονομικό έγκλημα είναι ένα σύγχρονο πρόβλημα σε ολόκληρο τον κόσμο και κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, καθώς η νέα τεχνολογία πληροφοριών έχει αλλάξει τις συνθήκες και τις δυνατότητες που άπτονται του οικονομικού εγκλήματος (Lindstroem, 2004).

8.2 Μορφές Οικονομικού Εγκλήματος

Τα οικονομικά εγκλήματα, περιλαμβάνουν μια ευρεία κατηγορία αδικημάτων, ανάλογα με τους εμπλεκόμενους σε αυτά και τις συνέπειες που επιφέρουν. Οι

βασικότερες μορφές των οικονομικών εγκλημάτων, που βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση με το χρήμα είναι:

Η νομιμοποίηση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (money laundering)

Μέσω αυτής της διαδικασίας, επιδιώκεται η συγκάλυψη της πηγής κεφαλαίων που προέρχονται από παράνομες και εγκληματικές δραστηριότητες, όπως το εμπόριο ναρκωτικών ή η δωροδοκία δημοσίων λειτουργών. Η διαδικασία πραγματοποιείται σε τρία βασικά στάδια.

Αρχικά γίνεται η μεταφορά των παράνομων χρημάτων (τοποθέτηση), μέσω τραπεζικού λογαριασμού στο εσωτερικό ή το εξωτερικό. Έπειτα, μέσω του σταδίου της στρωματοποίησής, επιδιώκεται η απομάκρυνση των κεφαλαίων από την παράνομη πηγή τους, ενώ το τρίτο στάδιο περιλαμβάνει την ενσωμάτωση των χρημάτων στον νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Τα χρήματα αφομοιώνονται με τα περιουσιακά στοιχεία και είναι διαθέσιμα καθώς έχουν πλέον συγκαλυφθεί πλήρως οι πηγές προέλευσής τους.

Η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (terrorist financing)

Η παράνομη χρηματοδότηση, τόσο της τρομοκρατίας, όσο και το παράνομο εμπόριο όπλων αποτελούν συμπληρωματικές δράσεις του οικονομικού εγκλήματος που διαπράττεται σήμερα. Αξίζει να αναφερθεί ότι στην Ευρώπη, οι εγκληματίες που εμπλέκονται από την παράνομη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας προέρχονται κυρίως από τα δυτικά Βαλκάνια και τις χώρες της Πρώην Σοβιετικής Ένωσης (Europol, 2017).

Η οικονομική απάτη (fraud)

Η οικονομική απάτη, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το οικονομικό έγκλημα, καθώς αφορά κάθε δράση, παρατυπία, παράπτωμα ή οικονομική δραστηριότητα που θεωρείται ανέντιμη, ακατάλληλη ή και παράνομη.

Το ηλεκτρονικό έγκλημα (e-crime)

Σύμφωνα με την Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, ηλεκτρονικό έγκλημα θεωρείται η αξιόποινη εγκληματική πράξη που τελείται με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και συστημάτων επεξεργασίας δεδομένων και τιμωρείται με συγκεκριμένες ποινές από την ελληνική νομοθεσία. Οι κυριότερες μορφές, είναι η απάτη μέσω διαδικτύου, η παιδική πορνογραφία, το hacking, η διακίνηση-πειρατεία λογισμικού, τα εγκλήματα σχετικά με πιστωτικές κάρτες και τα εγκλήματα με chat rooms.

Η δωροδοκία και η διαφθορά (bribery and corruption)

Τα φαινόμενα της διαφθοράς και της δωροδοκίας αποτελούν τροχοπέδη για την οικονομική ανάπτυξη, καθώς υπονομεύουν τη βιωσιμότητα του εκάστοτε κρατικού προϋπολογισμού και μειώνουν τα δημόσια κονδύλια των επενδύσεων. Άλλωστε, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή έκθεση εξαμήνου το 2019, μόνο η διαφθορά κοστίζει στην οικονομία της Ευρώπης 120 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως. Επιπλέον το φαινόμενο της δωροδοκίας υπονομεύει την οικονομική ανάπτυξη με την οικονομική ανεπάρκεια.

Η φοροδιαφυγή (tax evasion)

Πολλά από τα χαρακτηριστικά της παγκόσμιας οικονομίας, επέτρεψαν την αύξηση στον αριθμό των ατόμων και των επιχειρήσεων που καταφεύγουν σε φοροδιαφυγή. Σε αυτά εντάσσονται η ευκολία και η ταχύτητα των επικοινωνιών, η προοδευτική εξάλειψη των εμποδίων στην κυκλοφορία των προσώπων και των

περιουσιακών στοιχείων, η επέκταση των διεθνών οικονομικών σχέσεων, οι διαφορές στα εθνικά φορολογικά συστήματα και η φορολογική επιβάρυνση από χώρα σε χώρα.

Η υπεξαίρεση (embezzlement)

Η υπεξαίρεση είναι το έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας, που συνίστανται στην ιδιοποίηση ξένου (ολικώς ή μερικώς) κινητού πράγματος. Σύμφωνα μάλιστα με τον Ποινικό Κώδικα και συγκεκριμένα τον νόμο 4619/2019- Άρθρο 375: «τα στοιχεία που απαιτούνται για την τέλεση της, είναι αρχικά η παράνομη ιδιοποίηση, το ξένο κινητό πράγμα και η περιέλευση του πράγματος στην κατοχή του δράστη με οποιονδήποτε τρόπο».

Η κατάχρηση της αγοράς και η αντιμετώπιση εμπιστευτικών πληροφοριών (market abuse and insider dealing information security)

Η κατάχρηση της αγοράς αποτελεί μια ηθελημένη πρακτική, στο να επηρεάσει κανείς το σύστημα της αγοράς με το να δημιουργεί πλαστά στοιχεία σε σχέση με το ύψος μια τιμής ή σε σχέση με την σταθερότητα και την βιωσιμότητα της επιχείρησης. Άλλωστε, πολλές φορές μέσω της κατάχρησης προνομιακών εμπιστευτικών πληροφοριών, οδηγούνται σε μια σειρά από οικονομικά οφέλη, αυξάνοντας παράλληλα το φαινόμενο του οικονομικού εγκλήματος.

8.3 ΤΡΙΓΩΝΟ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

Οι βασικοί παράγοντες που συνοδεύουν την διάπραξη της απάτης, μέσω της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων είναι τρεις:

- οι περιστάσεις ή η ευκαιρία που δημιουργούν το κατάλληλο έδαφος για την διάπραξη της απάτης
- τα κίνητρα ή η κατάσταση πίεσης στην οποία βρίσκεται η διοίκηση ή οι εργαζόμενοι της εκάστοτε εταιρίας
- ο χαρακτήρας των αυτουργών της απάτης, ο οποίος τους ωθεί ηθελημένα στο να διαπράξουν την απάτη και η στάση αιτιολόγησης τους (Ελεγκτικό Πρότυπο 99).

Πιο αναλυτικά, οι ευκαιρίες προκύπτουν, όταν ο εσωτερικός ελεγκτής δεν έχει αποτελεσματικό ρόλο στην οργάνωση της επιχείρησης, καθώς δεν υπάρχει αποτελεσματική επίβλεψη κάτι το οποίο αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό του ανεπαρκούς ελεγκτικού συστήματος.

Επιπλέον, η ανεπάρκεια του διοικητικού συμβουλίου δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για απάτη, καθώς τα ανώτατα διοικητικά στελέχη θεωρούν ότι δεν υπάρχει ισχυρός ελεγκτικός μηχανισμός, ο οποίος παρακολουθεί αποτελεσματικά τις πρακτικές τους. Ακόμη, όταν στην επιχείρηση δεν υπάρχουν ποινές για τους παραβάτες, οι εργαζόμενοι ενθαρρύνονται στο να διαπράξουν απάτη, καθώς θεωρούν ότι δεν θα απολυθούν αλλά ούτε και θα έχουν ενδεχόμενες επιπλήξεις λόγω των πρακτικών ατιμωρησίας της επιχείρησης.

Τέλος, η έλλειψη ηγεσίας και καθοδήγησης από τα ανώτερα στελέχη των τμημάτων της επιχείρησης, αποτελεί σημαντική περίπτωση ως προς την διάπραξη απάτης. Τα στελέχη δεν αναλαμβάνουν ευθύνες, ούτε ενημερώνουν ορθά όσους εμπλέκονται στο λογιστικό κύκλωμα με αποτέλεσμα να ενθαρρύνεται ακόμη περισσότερο η απάτη.

Από την άλλη τα κίνητρα και οι καταστάσεις που οδηγούν στην απάτη των οικονομικών καταστάσεων μιας επιχείρησης προέρχονται τόσο από το εξωτερικό περιβάλλον, όπως για παράδειγμα ο ανταγωνισμός, όσο και από το εσωτερικό της, όπως για παράδειγμα οι εργαζόμενοι και η διοίκηση της κάθε επιχείρησης. Ο ανταγωνισμός και η πίεση των επενδυτών αλλά και των κεφαλαιαγορών στο να ανταπεξέλθει η εταιρία στις προσδοκίες παίζει σημαντικό ρόλο στην διάπραξη της απάτης. Παράλληλα, τα οικονομικά κίνητρα από την ίδια την επιχείρηση παίζουν σημαντικό ρόλο, όπως για παράδειγμα όταν ορισμένα στελέχη σε σχέση με άλλους,

αμείβονται καλύτερα ή λαμβάνουν αύξηση όταν τα οικονομικά αποτελέσματα είναι ανοδικά.

Ακόμη ένας σημαντικός παράγοντας που οδηγεί στην απάτη μιας επιχείρησης, είναι η δομή και η σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου, καθώς είναι πιθανόν να υπάρχει αναποτελεσματικός διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων και των ευθυνών μεταξύ των μελών του συμβουλίου, όταν για παράδειγμα ο διευθύνων σύμβουλος της επιχείρησης είναι και πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου.

Τέλος, ο ρυθμός ανάπτυξης της επιχείρησης σε συνδυασμό με τον βαθμό εξειδίκευσης και κατάρτισης του ελεγκτή αποτελούν εσωτερικό κίνητρο διάπραξης απάτης, λόγω προώθησης των προσωπικών τους συμφερόντων.

8.4 Τρόποι Αντιμετώπισης Οικονομικού Εγκλήματος

Το οικονομικό έγκλημα προκαλεί αρνητικές επιδράσεις στην οικονομική ευημερία της εκάστοτε χώρας. Για την αντιμετώπιση του φαινομένου, απαιτείται διαρκής εξειδίκευση και κατάρτιση των ελεγκτικών οργάνων ως προς τα θέματα επίλυσης, καθώς οι μορφές εμφάνισης του προβλήματος είναι αναπτυσσόμενες και η ζημιά, η οποία προκύπτει είναι συνεχής χωρίς να μπορούν να αναγνωριστούν με ευκολία οι επιπτώσεις του οικονομικού εγκλήματος.

Ένας αποτελεσματικός τρόπος αντιμετώπισης του φαινομένου, ήταν η ίδρυση του διακυβερνητικού οργανισμού Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF, 1989) ο οποίος είναι υπεύθυνος για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ήδη από το 1990 ο οργανισμός έχει προωθήσει 40 συστάσεις για την καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος, οι οποίες κατά κύριο λόγο αφορούν το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, το οικονομικό σύστημα και κυρίως τη διεθνή συνεργασία των κρατών μεταξύ τους, συμβάλλοντας ενεργά στην αντιμετώπιση του προβλήματος.

Ακόμη ένας τρόπος, αποτελεί η ενεργή παρακολούθηση της κάθε υπόθεσης ξεπλύματος χρήματος ξεχωριστά. Τα κράτη μέλη, οφείλουν να αναπτύξουν συστήματα παρακολούθησης των οικονομικών στοιχείων που παρουσιάζουν οι οντότητες και να υπόκεινται σε συνεχήs υποχρεώσεις παροχής πληροφοριών στο πλαίσιο της καταπολέμησης του οικονομικού εγκλήματος. Αυτό επιτυγχάνεται, τόσο με την συνεργασία των κρατών μεταξύ τους, όσο και με την θέσπιση ισχυρών ποινών και διώξεων, για όσους συνεχίζουν να διαπράττουν τέτοιου είδους εγκλήματα με στόχο τη συμμόρφωση τους.

Περαιτέρω, μέσω της συνεργασίας των κρατών, για να διασφαλιστεί η επαρκής παρακολούθηση, οφείλεται να ενθαρρυνθεί η ταχεία ανταλλαγή των πληροφοριών μεταξύ των αρχών για την παρεμπόδιση του προβλήματος. Το τραπεζικό σύστημα αλλά και το σύστημα των εμβασμάτων, χρησιμοποιείται συχνά από τους εγκληματίες ως προς την διεθνή μεταφορά των κεφαλαίων τους, καθώς δεν αφήνονται τόσο εύκολα ίχνη ενώ παράλληλα απαλλάσσονται από έγγραφα και εγγυητικά αρχεία. Γι' αυτό καθίσταται αναγκαίο για τα κράτη μέλη η συνεχήs παρακολούθηση, ενημέρωση και ανταλλαγή απόψεων και πληροφοριών στα πλαίσια της συνεργασίας των οργάνων με απώτερο στόχο την αποτροπή τέτοιου είδους ενεργειών.

Στο ίδιο πνεύμα, ένας ακόμη τρόπος εξάλειψης, έχει να κάνει με τον ενεργό ρόλο της Europol, στην προσπάθεια αύξησης των αξιολογήσεων και των ερευνών για ύποπτες συναλλαγές. Πιο συγκεκριμένα, από τον Ιούνιο του 2017 πραγματοποιείται ετησίως από την Europol στη Χάγη, συνέδριο σχετικά με παγκόσμια δίκτυα και εγκληματίες που εμπλέκονται σε υποθέσεις οικονομικού εγκλήματος. Εκεί παρουσιάζονται δράσεις για την νομιμοποίηση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αλλά και την νομιμοποίηση της τεχνολογίας του Bitcoin συμπεριλαμβανομένης και της χρήσης κρυπτονομισμάτων. Έτσι αναβαθμίζεται ο ρόλος της Europol, με στόχο την ανταλλαγή πληροφοριών και τεχνογνωσίας, της συνεχούς ανάπτυξης κινήτρων και συνεργασίας στα πλαίσια αντιμετώπισης του προβλήματος.

8.5 ΔΠΕ 240- Ευθύνες του ελεγκτή σχετικά με την απάτη σε έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων

Η ελεγκτική ενδιαφέρεται σε μεγάλο βαθμό για την απάτη στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων, καθώς και για τον εντοπισμό της, ενώ η δεοντολογική και παράλληλα επαγγελματική ευθύνη που βαρύνει τον ελεγκτή σε περίπτωση μη εντοπισμού της είναι μεγάλη.

Το ΔΠΕ 240 ασχολείται με τις ευθύνες του ελεγκτή σχετικά με την απάτη στον έλεγχο οικονομικών καταστάσεων. Ειδικότερα, στην λογιστική- ελεγκτική ορολογία, σύμφωνα με το πρότυπο απάτη ορίζεται: «μια από πρόθεση πράξη από ένα ή περισσότερα πρόσωπα από τη διοίκηση, από εκείνους που είναι επιφορτισμένοι με την διακυβέρνηση, από εργαζόμενους ή από τρίτα μέρη, η οποία ενέχει παραπλάνηση για την απόκτηση ενός μη δίκαιου ή παράνομου πλεονεκτήματος» (Εφημερίς της Κυβέρνησης, 2012).

Η Ένωση Πιστοποιημένων Εξετάσεων Απάτης (Association of Certified Fraud Examiners-ACFE) ορίζει την απάτη, ως μια μεθοδευμένη, μη νόμιμη ή νομιμοφανή ενέργεια που διαπράττεται από ένα άτομο και αφορά παράνομες πράξεις παραπλάνησης, εξαπάτησης, απόκρυψης στοιχείων και παραβίασης της εμπιστοσύνης, με σκοπό το προσωπικό κέρδος.

Επιπλέον, τα σφάλματα στις οικονομικές καταστάσεις μπορεί να προκύψουν είτε από απάτη, είτε από λάθος. Η διαφορά μεταξύ απάτης και λάθους, έγκειται στο αν η υποκείμενη ενέργεια που καταλήγει στο σφάλμα των οικονομικών καταστάσεων είναι εκούσια ή ακούσια.

Αν και η απάτη, όπως προαναφέρθηκε, αποτελεί μια ευρεία νομική έννοια, για τους σκοπούς του προτύπου, ο ελεγκτής εστιάζει κυρίως στην έννοια της απάτης που προκαλεί ουσιώδες σφάλματα στις οικονομικές καταστάσεις. Οι τύποι των σφαλμάτων που αφορούν τον ελεγκτή είναι δύο, το σφάλμα που είναι αποτέλεσμα απατηλής χρηματοοικονομικής αναφοράς και το σφάλμα που είναι αποτέλεσμα κατάχρησης περιουσιακών στοιχείων (Messier et al, 2012).

Η απάτη, ακόμα, είτε πρόκειται για παραπλανητική χρηματοοικονομική αναφορά είτε για υπεξαίρεση περιουσιακών στοιχείων, συνεπάγεται κίνητρο ή πίεση για τη διάπραξη της. Ένα παράδειγμα κινήτρου ή πίεσης μπορεί να υφίσταται όταν η διοίκηση της εκάστοτε εταιρίας βρίσκεται υπό πίεση, από πηγές εντός και εκτός της οντότητας, με σκοπό την επίτευξη του αναμενόμενου στόχου της αύξησης των κερδών. Αυτό ενισχύεται και από το ενδεχόμενο των συνεπειών για τη διοίκηση στην περίπτωση αποτυχίας των στόχων. Αντίστοιχα, οι εργαζόμενοι μπορεί να έχουν κίνητρα υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων, επειδή, για παράδειγμα, ο τρόπος εργασιακής απασχόλησης τους στην εταιρία είναι εκτός των δυνατοτήτων τους.

Τέλος, ένας ελεγκτής έχει ευθύνη, όπως αναφέρθηκε στην αρχική ανάλυση του προτύπου, όταν διεξάγει τον έλεγχο και σύμφωνα με το ΔΠΕ 240, για την λήψη της εύλογης διασφάλισης ότι οι οικονομικές καταστάσεις, συνολικά, δεν περιέχουν ουσιώδεις ανακρίβειες, είτε προέρχονται από απάτη, είτε από λάθος (Λουμιώτης et al, 2018).

Δεν είναι τυχαίο άλλωστε, το γεγονός, ότι η ελεγκτική επιστήμη θεωρείται το καταλληλότερο μέσο για την καταπολέμηση του φαινομένου του οικονομικού εγκλήματος, υπό την προϋπόθεση, ο ελεγκτής να διαθέτει τα χαρακτηριστικά της πείρας, της ευθυκρισίας, της αμεροληψίας και της ανεξαρτησίας (Αληφαντής, 2018).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ -ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

9.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, παρατίθενται τα συμπεράσματα, οι περιορισμοί της έρευνας καθώς και οι προτάσεις για μελλοντική έρευνα σχετικά με το θέμα της φοροδιαφυγής και της καταπολέμησης του οικονομικού εγκλήματος.

Πρόκειται για σύντομη αναφορά σε ατέλειες, ανεπάρκειες ή αστοχίες (που υπάρχουν σε όλες σχεδόν τις έρευνες) και που περιορίζουν τη 12 δυνατότητα απόλυτης αποδοχής των αποτελεσμάτων, κυρίως ως προς τη γενικευτική τους ιδιότητα.

9.2 Συμπεράσματα, περιορισμοί και προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Η πανδημία και οι επιπτώσεις της, ανάγκασαν τόσο τις επιχειρήσεις, όσο και τους εργαζόμενους να δραστηριοποιούνται σε ένα μεγάλο βαθμό μέσω της τηλεργασίας και να δημιουργούν παράλληλα μια νέα μορφή ψηφιοποίησης της οικονομίας. Έτσι αναπτύχθηκαν προσοδοφόρες ευκαιρίες από τους ελεγκτικούς μηχανισμούς, μέσω των συστημάτων του φορολογικού σχεδιασμού της οικονομίας, καθώς οι κυβερνήσεις των ευρωπαϊκών χωρών έχουν δεσμευτεί να υιοθετήσουν ισχυρά νέα μέτρα για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.

Στόχος τους ήταν και είναι άλλωστε, η διασφάλιση της αποτελεσματικής είσπραξης των φορολογικών εσόδων, ούτως ώστε να χρηματοδοτηθούν οι κρατικές δαπάνες, οι δημόσιες υπηρεσίες και τα νοσοκομεία, ενώ παράλληλα υπήρχε ως προϋπόθεση η δίκαιη κατανομή φορολογικής επιβάρυνσης στους φορολογούμενους

σήμερα. Συνεπώς, μέσα από αυτά, ο κρατικός μηχανισμός θα πετύχει αύξηση της αποδοτικότητας των φορολογικών αρχών.

Είναι δεδομένο, όμως, ότι η εμπιστοσύνη προς τον ελεγκτικό μηχανισμό έχει κλονιστεί σε μεγάλο βαθμό, όπως άλλωστε προαναφέρθηκε. Παρόλα αυτά, η αναπροσαρμογή της νομοθεσίας και των ελεγκτικών προτύπων σε συνδυασμό με την εφαρμογή αυστηρότερων ποινών, θα μπορούσε να δράσει κατασταλτικά αποκαθιστώντας τις σχέσεις των φορολογούμενων με τον κρατικό μηχανισμό.

Ένα ακόμη συμπέρασμα που προκύπτει, έγκειται στο ότι η καταπολέμηση του οργανωμένου οικονομικού εγκλήματος απαιτεί συνεργασία και μια μορφή υποστήριξης τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε παγκόσμιο. Η συνεργασία, η αξιολόγηση, η ανταλλαγή γνώσεων και απόψεων, η θέσπιση αυστηρότερης νομοθεσίας, η απόδοση της δικαιοσύνης σε συνδυασμό με την παρακολούθηση των εξελισσόμενων τάσεων, αποτελούν επιτακτικά σημάδια για τον περιορισμό και την εξάλειψη του προβλήματος.

Περαιτέρω, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αντιλαμβάνεται την καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, ως πρωταρχικό στόχο και προτεραιότητα, ενώ είναι αποφασισμένη να συμπράξει στη θέσπιση αποτελεσματικών και άμεσων μέτρων.

Παρόλα αυτά, το πρόβλημα είναι διαχρονικό, ενώ πολλοί συνεχίζουν να δρουν μέσω της δυνατότητας απόκρυψης των προσωπικών τους στοιχείων, εκμεταλλευόμενοι την εκάστοτε νομοθεσία. Γι' αυτό και επιβάλλεται να αποδοθεί μεγαλύτερη έμφαση από όλες τις πλευρές, καθώς μιλάμε για ένα παγκόσμιο πρόβλημα που ταλανίζει συνεχώς το οικονομικό σύστημα. Δεν είναι τυχαία άλλωστε, ότι το οικονομικό έγκλημα, είναι αδύνατο να περιοριστεί, καθώς είναι σαν να παλεύεις με την Λερναία Ύδρα. Μόλις καταπολεμηθεί η μια μορφή του εγκλήματος, αμέσως αναπτύσσεται στη θέση μιας άλλης (Skalak, 2007).

Τέλος, αξίζει να τονιστεί και ο σημαντικός περιορισμός της βιβλιογραφικής έρευνας, ο οποίος έγκειται στην συνεχή πληροφόρηση για νέα φορολογικά μέτρα, την μείωση των φορολογικών συντελεστών, σε συνδυασμό με την αύξηση του κατώτατου μισθού και την εντατικοποίηση των φορολογικών ελέγχων. Επομένως, θα ήταν βοηθητικό να πραγματοποιηθεί νέα έρευνα συγκρίνοντας την στάση και την άποψη των φορολογούμενων, απέναντι στα νέα μέτρα που αναμένεται να ανακοινωθούν.

Συμπερασματικά, αποτελεί προσωπική ευθύνη του κάθε πολίτη, να διέπτετε από την αρχή της δικαιοσύνης και να λειτουργεί για το κοινό και όχι για το ατομικό

συμφέρον, επιδιώκοντας την προσωπική ευμάρεια και καταπατώντας τα δικαιώματα άλλων. Υπό αυτό το πλαίσιο, θα μπορούμε να ελπίζουμε σε ένα δίκαιο και αποτελεσματικό μέλλον, στο οποίο ο κάθε ένας αλλά και όλοι μαζί, θα βιοποριζόμαστε ομαλά, εξαλείφοντας το πρόβλημα της διαφθοράς και του οικονομικού εγκλήματος.

Αξίζει να τονιστεί, εν κατακλείδι, το γεγονός ότι λύσεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος υπάρχουν, παρόλα αυτά απαιτείται και η παράλληλη ύπαρξη «τολμηρών» προσώπων του κρατικού μηχανισμού της εκάστοτε κυβέρνησης που θα τις υλοποιήσουν προς όφελος της ίδιας της χώρας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Beasley M. S., Goldman N., Lewellen C., McAllister M. (2020), “*Board Risk Oversight and Corporate Tax-Planning Practices*”, pp. 33-35.

Beasley M., Frank A. Buckless, Steven M. Glover, Douglas F. Prawitt (2015), “*Auditing Cases: An Interactive Learning Approach, 6th Edition.*”

Bitzenis A., Vlachos V., Schneider F. (2016) “*An Exploration of the Greek Shadow Economy: Can Its Transfer into the Official Economy Provide Economic Relief Amid the Crisis?*”, pp.22-31.

Cowell F.A., Bayer R. (2006), “*Tax compliance and firms’ strategic interdependence*”, working paper, London School of Economics, pp.18-20

Diakomihalis M. (2020), “*Factors of Tax Evasion in Greece: Taxpayers Perspective*”, pp. 13-16.

Drogalas G., Koutoupis A., Pazarskis M. (2018), “*Auditing Corporate Governance Statements in Greece – the role of internal auditors*”, pp. 1015-1020.

Hug S., Hayoz N. (2007), “*Tax Evasion, Trust and State Capacities*”, pp. 42-48.

Kelmanson B., Kirabaeva K., Medina L., Mircheva B. and Weiss J. (2019), “*Explaining the shadow economy in Europe: size, causes and policy options*», IMF Working Paper European Department”, pp.9-14.

Lindstroem D. (2004), “*New perspectives on Economic Crime Historical Perspectives: Swedish and International Examples*”, pp.127-135.

Matsaganis M., Flevotomou M. (2010), “*Distributional implications of tax evasion in Greece*”, London School of Economics and Political Science, pp.27-31.

McGee W.R. (2011), “*The ethics of tax evasion: Perspectives in theory and practice*”, pp.387-390.

Organization of Economic Cooperation and Development – OECD (2016), “*Countering offshore tax evasion*”, pp.10-13.

Saxson N. (2011), “*Treasure islands*”, New York: published by Apress.

Schneider F. (2012), “*The shadow economy and work in the shadow: what do we (not) know?*”, pp.56-59.

Schneider F. (2015), “*Tax evasion, shadow economy and corruption in Greece and other OECD countries: some empirical facts*”, pp.26-31.

Vousinas G.L. (2017), “*Shadow Economy and Tax Evasion. The Achilles Heel of Greek Economy. Determinants, Effects and Policy Proposals*”, pp.146-150.

William F. Messier W., Glover S. & Prawitt D. (2012), “*Auditing & Assurance Services: A Systematic Approach*”, McGraw-Hill Irwin, America.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Αληφαντής Στ.Γ. (2018), «*Ελεγκτική βάση των Διεθνών Προτύπων Έλεγχου και των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων*», Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα.

Κορομηλάς Γ. (2009), «*Φοροδιαφυγή: Αιτίες και αντιμετώπιση, Ημερησία*» Αθήνα.

Κουράκης Ε. Ν.(2007), «*Τα Οικονομικά Εγκλήματα, Δεύτερος Τόμος*», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα.

Λουμιώτης Β., Τζίφας, Β. (2012), «*Βασικές Οδηγίες Εφαρμογής Διεθνών Προτύπων Ελέγχων (ΔΠΕ)*», Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα.

Μανεσιώτης Μ. (2011), «*Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, τα δημόσια οικονομικά στην Ελλάδα, το οικονομικό*», Αθήνα, IOBEE.

Μίχας Γ. (2008), «*Ανταγωνισμός φορολογικών συστημάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση*», Πτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Παμπούκης Π. Χ. (2001), «*Οι υπεράκτιες (offshore) εταιρίες στο ιδιωτικό Διεθνές δίκαιο*», ΔΕΕ (Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών), τεύχος 10, Οκτώβριος, Αθήνα.

Παμπούκης Π. Χ. (2010), «*Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών*», Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.

Πολίτης Ε. (2018), «*Offshore εταιρείες ως μέσο φοροαποφυγής*», Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

www.cardlink.gr

www.doingbusiness.org

www.e-forologia.gr

www.europol.europa.eu

www.huffingtonpost.gr

www.lawspot.gr

www.oecd.org

www.stockwatch.com

www.aade.gr

www.bankofgreece.gr

www.dianeosis.org

www.eca.europa.eu

www.kathimerini.gr

www.soel.gr